

# המחנה

## ערותו שבועי

### לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא ראור בכל ערב שבת.

### מחיר החתימה על המצפה

כאוסטריא אינגרן:  
 לשנה . . . . . 7. — כתרם  
 חצי שנה . . . . . 3.50  
 לרבע . . . . . 1.75

באישבנו:  
 לשנה . . . . . 8. — כתרם

ביתר הארצות:  
 ישנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.  
 ברכת מיום 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.  
 זו או זו בראש הגליון שני כתרם  
 אין הנחה מהמחיר.

### מודעות

כפי גדל השמה ולפי מקומן.  
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא  
 רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם  
 מקום בית הדאר הקודם.  
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918  
 האדרבה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה  
 „HAMICPE“ Kraków,  
 (בחוק לארץ להוסיף: Oesterreich)  
 כתיב: רחוב סעבאטיאנא 32

Kraków, 1 Września 1911.

גליון לה.

קראקא, ח' אלול פ' כי תצא התרע"א.

הישן, כמה מחאות, כמה גערות וניזופות כבר נשמע בעתונותנו נגד ההנוך המקולקל והרע של כנותינו וכמה תקלות כבר יצאו לנו מזה, אך ההורים החרדים אינם מתחשבים כלל עם מראות הנגעים הללו ומביאים את קיומנו בסכנה בהמשיכם הלאה את שמת ההנוך הישנה, שאלו קמו היום מיסדיה מקברם, בודאי היו מתיצבים בשורה הראשונה של מתנגדיה. נניח נא, כי כבר מותרים אנחנו על למוד התורה והיהדות של של בנותינו. יש בזה משום תפלות — צדקו האומרים כן! אבל מדוע אין החרדים הללו חוששים כלל להלעיט אותן בכל למודי החול — דבר האסור בהנאה לזכרים — ולתתן גם לדבר בבית ובשוק רק לועזית, לנתקן בזה כליל מעל היהדות? הרי יודעים הם ומרגישים, אולי עוד יותר מאחרים עד כמה פוגם הדבור הלועזי בנשמת היהודי ועל כמה עלול הוא להשחית את מקוריותה ולהרכיב בה הרגשות זרות לרוח היהדות. הרי ישנם עוד היום כמה חרדים, המטאנים להשמיע על שפתותיהם כל מלה לועזית, בחשבם — ובצדק — כי מחללת היא את קדושת נשמתם, וחרדים רבים מאד האנוסים להזקק לשפות זרות לרגל מסחרם, נזהרים מהן עכ"פ בשכתות וחגים, ועוד רבים משתדלים לדבר בימים האלה רק עברית, האין זאת איפא פליאה, חידה מוזרה, כי דוקא החרדים הללו שומעים כל הימים את בנותיהן מדברות בגאווה בבית וכרחוב בשפות זרות ולא ישימו על לב כלל למחות בידן ולהכריחן להזקק לשפת עמם, למצער לשפת הגלות, היהודית? אם את בניהם יקדישו רק לה, כלום צריכים הם להקדיש את בנותיהן רק לעזאזל? אם כבר שוקדות הן רק על למורים זרים, העליהן גם לשיח תדיר בשפות זרות, להתנכר לרוח עמך?

אכל גם הציונים אינם הפים משעז זה, מתאמרים הם כל הימים להגן על היהדות בפני כל ההשפעות

האחרונה במדרגת ההתבוללות. השפה המשותפת יוצרת אחוה נפשית, הגוררת אחריה כמשיכה טבעית גם התאחדות גופנית, ואמנם רואים אנחנו, כי במסומות שקבלו אחינו את שפת התושבים הנצורים, שם תשלם מנפת ההמרה וההתבוללות בכל תקפה. הפומרים והמתבוללים ברובם הם אלה, שעזבו זה כבר את שפת עמם, או שלא היתה להם מעודם שפה מיוחדת, וכל שיהם ושינם היו רק כישפת המדינה והשפה הזרה נטעה בקרבם מבלי משים נטיה לעם בעל השפה הזאת, נטיה שהתרחבה והתעמקה לאט לאט גם על ידי המזון המרעיל של הספרות הזרה, עד כי התרוממה להנקדה היותה עליונה, ובכך לא עבות אחד רמיו את דתם ברצון נסור או נשאו להם נצירות לנשים, בלי המרה רשמית, כערס הגדולות, ישנם מרבים אחינו להשתמש בשפות זרות, שם המרה וההתבוללות על ידי חתון נפרצות מאד, תחת ישכערים הקטנות מקרה של המרה או של נשואי תערובות כמעט חיון בלתי נפרץ היא, וזהו מפני ישנם מדברים היהודים רק יהודית וזו עומדת להם כתרם בפני ההתבוללות.

אמנם כף איש לא יוכל להכחיש את פעולתו הרעה של הדבור הלועזי, כי ענינו רואות אותה בחיי יום יום, ומטעם זה הרי היה נחוץ להשתדל להחרים מקרבנו את הדבור כישפות זרות, להשתחרר מהננע המסכן את חיינו. אבל בין חזיונות התהפוכות הרבים, שהתאורחו בקרבנו, אנחנו רואים גם את החיון התמוה הזה, שיא רק שטופי ההתבוללות מתרפקים באהבה על הדבור הלועזי — עליהם כמובן אין להתפלא — אלא גם יהודים חרדים, שלומי אמוני ישראל, אשר נפשם סולדת ככבואת בכואתה של ההתבוללות, וגם חציונים, נותנים את זכות הקיום להדבור בשפות זרות בביתם.

עוד הפעם הננו צריכים לחטט בפצענו הלאומי

הנני מברך את גיסי המכובד מו"ה יעקב ארנשטיין לחתונת בנו היקר מר שמואל יוסף.  
 ש. מנחם לזר.

### בית הספר העברי לנערות בקראקא.

ועד החברה "רות" מודיע בזה, כי הכתבת התלמידות בכל המהלכות תהיה ביום 3, 4, 5, 6, 7, לחדש ספטמבר מן שעה 3, עד 4. אחייצ בלישכת בית הספר, רחוב 33. I. Sebastyana. קורס סיוד כשכיל עלמות יפתח!

### רק כתר אחד

את הספר הנפלא והמענין

חידת ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים מאת עורך "המצפה" נמכור מעתה בחצי המחיר בעד כתר אחד. עם כסף החתימה יוכל כל איש לשלח את מחיר הספר ויקבלהו חפשי. בוקיפה (נאכנאחמע) לא נשלח, כי אין עושים נ"י על סך קטן כזה. האדמיני" של "המצפה".

### על דבר הדבור הלועזי.

דבר ידוע, כי התבוללות גמורה של עם שלם בקרב עמים אחרים אינה נפרצת בפעם אחת לפתע פתאם, אלא יש לה הכנות קודמות שונות, וביניהן תופשת מקום חשוב ההתבוללות בלשון. היא הנשר המעביר את העם אל חוה ההתבוללות הגמורה, כי קרבת הלשון מסגלת לו את דרכי ההגיון והמחשבה של העם התמקי, מולידה בקרבו נטיה כבירה אליו ומכשירתו להתערבות מוחלטת על ידי התחנות, הנקדה

מציאה רבה. שנאתו ליהודים לא היתה נובעת מראשוה כי זרם תורת הגויעים ותורת האנטישמיות לא פרוץ אז עוד בין האנשים; שנאתו היתה רק כעין שפורט טבעי התבדחות החוק על חשבון החלש ממנו, מין תענוג התקף והגדול ככאב של השפל והמטן, בכדי להראות גדולתו.

בעת אשר היה קרבנו מתגולל בדמו על הארץ והתעקם כתולעת בפצעיה היה מרגיש בלבו ענג אין סוף. אכזרי היה, אשר כמעט לא היה כמוהו בכל הארץ. מובן מאריו, שהיהודים התרחקו בכל אופן מאהוזהו, וכאשר היה על אחד מהם לעשות מסחר וקנין בכפר האדון הזה, היה הולך שמה כפחד ורתת, וכאשר הצליח די הדבר בידו ושכ בשלום לביתה, היה מודה לאלקי אבותיו על חסדו, אשר עשה עמו, להוציאו למרחב מסחר האכזרי הזה.

לא רחוק מהכפר הזה בעיר הקטנה חי יהודי עני אחד בדחק ובצמצום. אבל בגלל תמו וישר לבבו היה אהוב לכל והיה חי בשלום ובשלחה עם אשתו ועם ארבעת ילדיו. גם האיש הזה התרחק בכל היהודים בני עירו מהכפר הזה. אבל פעם אחת היה מוכרח ללכת שמה בגלל איזה עסק, במרם שם לדרך פעמיו התודה על עונותיו והתפלל תפלת הדרך בכונה גדולה ואעפ"כ הלך כעולה לגרדום. היהודי בא בשלום הכפרה

עולים פלילות כנמפי העבים,  
 הדפקים פחלונות הפתים,  
 פאלו קוראים; שובו שובבים,  
 אורו חיל — הקמים!

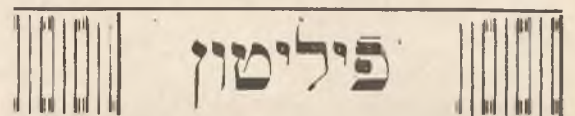
וקביב רחפת איזו תנועה  
 והכל מתלבש פחילה —  
 ונפש היהודי חרש הזמיה  
 ומפינה עצמה לתפלה...

א. ל

### נקמת היהודי.

מפני האציל בעל האחוה פ. היה ירא כל איש. כאשר קמט את מצחו או כאשר ירה את חץ מכשו על איזה איש, לא ידע אך להתחכא ואנה יכרח מפניו, כי אימת מות נפלה עליו. בלכתו כרחוב בלוית עבדיו עושי רצונו היה כל אדם מתחכא בסתר ביתו, כי מן הנמנע היה, כאשר פגע באיזה איש, שיצא זה נקי מתחת ידיו.

ביחוד הציק ליהודים בכל עת הזדמנות, כאשר אנה האסון לידו איזה יהודי אומלל, נפל עליו בעל



# פיליטון

### אלול.

חרש רועשים עמה אילנות  
 געגעי אלול נושנים.  
 חרש מלחשים גלי מעינות  
 נסתרות אלפי שנים...

ורוח העובר בענפי הסבכים  
 מתאנה פמו מפעמקים.  
 יקח למין עלים נדחים  
 ישאם חיש למרחקים...

ונגוני עצב, נגוני הפליחות,  
 תועים באור וקובלים,  
 נשמעים מנדנוד בנפי הרוחות  
 ומרשריש השיחים הנובלים.



גם הנפש במקורותיה העברית, וההתבוללות לא תרבה עוד לשים שמות בקרבנו כמו עד כה. ססבור—הישנה. אהרן ריכטר.

## על המצפה.

הטרנדיה של הגלות.

הגלות, זאת המפלצת הנוראה, אשר הטילה את ארסה בכל אברי עמנו, ארנה ואורנת מסביב לנו רשת של נגודים וסתירות מסוככים, אשר גם בעמל רב לא נוכל למצוא מוצא מהם. אי-הנורמליות של חיינו, חיי עם, שנתלש מעל קרקעו והגורל אונסו להמצא בסביבה זרה ומבועז מכריחו לשמר באותה הסביבה את פרצופו המיוחד, אי-הנורמליות הזאת הכניסתנו אל הלבנינגט של נגודים והפכים ומלחמות נגד החיים — מלחמות כעד איריאליים ונגדם בעונה אחת, מלחמות בהכרתנו הפנימית ונגד קול האלקים המתהלך בתוך לבנו, וההתאבמות המשונה הזאת הולכת הלך וחזק. יום יום מוצינים לפנינו אותות שאלה חדשים, העומדים ודורשים פתרון, ככל עז חוצפתם, ואנחנו תמהים ונכזבים, ממצויים אלפי פתרונות, אשר כל אחד מהם מכניס שכיב אור דל מצד אחד ומחשיך עולם שלם מצד שני.

הנה העמדה על הפרק בקונגריס העשירי השאלה החמורה של סדור האמגרציה. ההעקות האכזריות וקשי החיים בארצות המזרח עוקרים ממקומם אלפי אחים ורוחפים אותם למדינות הים. בראשונה קבלו אותם שם בזרועות פתוחות. המה כאו שם כאלפיהם, פתחו את המספר והתעשייה והחרשת, הכניסו תנועה וחיים ועשר אל כל מקצוע אשר פנו. אולם ההתפתחות בצפון אמריקה הגיעה כבר למרום קצה. ידים עמלות נמצאות שם למכיר ורובות הנודדים החדשים עלולים רק להוריד את ישבר העבודה. האורחים מרגישים את קשי ההתחרות של הבאים מחדש, הנכונים להציע את כח-עבודתם בעד לחם קלוקל והם דורשים תרם בפני ההתחרות. וכן מתהילה הטרנדיה של הגלות עם נגודיה וסתירותיה. מחנו ושכלנו מכארים לנו בהגיונם הקרי, שאי אפשר לנו לדרוש פתיחת שערים בפני זרם של רבבות איש ההולך ומתחזק מישנה לישנה, בשעה שעניני הכלכלה של האורחים סובלים מזה, אולם לבנו לא יתן דמי לני, ברעתנו את מצבם הנורא של חסרי-המחסה וחסרי-הלחם, אשר יד אכזרית וקשה של פראי-אדם הצמאים לדם וחרב דמוקלס של חרפת רעב גרשו אותם מקמנם, ואם יונהגו בחיים החקים של נעילת שער ישראו עשוקי הגורל הללו אמללים וחסרי זיק תקיה ומסורים לרתעללותם של גלי הים. ואנח

רבים ממשכילינו? גם כן מפני הטעם הזה! המרחק שופך עליהם קסם וחן, ומושך אליהם את הלבבות. גל האשפה הרחוק מזהיר כשמש בגבורתה, והשמש הזורחת סמוך לחמטם לומה בצללים בעיניהם. והו גם הטעם כההתרפקות החמה על הדבור הלועזי. מדמים אנו, כי השפה היהודית—מבלי לדבר עוד מהעברית—שבה מדברים מליוני יהודים, שיש ביניהם משכילים וחכמים לאין מספר, ושכבר יש לה ספרות עשירה ומצוינה, יפה היא וחשובה למצער כמו השפה הפולנית למשל, שמספר לא קטן של בוערים, מנכי מחראות ורועי חזירים מתכבדים להמנות בין המדברים בה. בכל זאת חושכות להן הנערות העבריות ורבים מאיני-הדעת של אינטלגנטינו, למורה האחרונה שבאחרונה, לדבר בבית ובחוץ רק פולנית, ולהחרים את הדבור היהודי כאיזה דבר משוקץ ומתועב, המעורר געל-נפש. והו רק יען, כי יהודית היא שלהם, קנינם, ופולנית היא היא של אחרים, ומוכן מאליו כי כל מה שהוא של אחרים הוא בחזקת יותר יפה ונשגב ונאצל משלנו! כמה מן החולנות הנאלחה ותשוקת ההתבוללות יש בזה! אך יותר מאשר אצל הגברים מסוכן לנו הדבור הלועזי אצל הנשים. כי אחרי שהמאור שביהדות סמוי מעיניהן, כי הרי אינן לומדות להכיר אותה, בא הדבור הלועזי, שהן רגילות בו מעודן ועוקר מקרבן, או יותר נכון סוגר את לבן בפני כל רגש הוקרה לעמן וקניניה, מעריצות ומאליהות הן את כל אשר לזרים, לישנאנו ולכוינו, ומכימות כלענ וכזו על כל אשר לנו, וכלום יוכלו החרדים להפקיד בידו נשים כאלה חנוך דור של חסידים יראי אלקי ישראל, והציונים חנוך דור של בנים נאמנים לעמם ולשאיפותיו הגבוהות?

לנו היהודים נחוצה לא רק שפת הספרות מיוחדת, אלא גם שפת-הדבור מיוחדת, וכל זמן שלא נגדש מקרבנו את הדבור בשפות זרות בנינו לבין עצמנו, תדיה כל מלחמתנו נגד ההמרה וההתבוללות לישוא, כי הדבור הזה הוא הגורם הראשי והעקרי לכך. עשירות ספרים לאומיים לא יועילו לעצור בפני נמית ההתבוללות כמו הדבור העברי או היהודי, ואמנם רואים אנו כי הרבה סטורנטים ואקדמיים יהודים הנאמנים לעמם והפצים בקיומם, משתדלים לדבר רק יהודית, אף כי אינם רגילים בה כל-כך, בהרגישם, כי עיי הדבור הזה הם נעשים חלק של גוף העם היהודי, ונשמתם מתמזגת כנישמתו דכללית. חובה מוטלת איפא על כל יהודי, אם רק אינו מודה בהתבוללות, להשפיע בחוג בני-ביתו ובחוגי מכיריו, שלא לדבר לועזית במקום שלא נחיק, אלא יהודית או עברית, ובמקומות שאין לאחינו אלא שפת העם, שהם יושבים בקרבנו, נחויך הדבר שילמדו לדבר עברית, כי רק שפת-דבור מיוחדת תדיה סיר כרזל בנינו ובין ההתבוללות, כי השפה היא הנפיש, ואם תדיה לנו ישפה מיוחדת, תשתמר בקרבנו

הזרות והמוזיקות, והם נלחמים בקנאה ובהתלהבות בעד הרמת שפת עבר למדרגת שפה מדוברת, ורבים מהם — היודישיסטים — מעטרים בעטרת הקרושה הלאומית את השפה היהודית, הרי מושכל ראשון הוא כי בטרם יצאו הקנאים הללו להשפיע על אחרים, יתאמצו להשפיע בתחלה על בני-ביתם הם, שאצלם ימצא כודאי אונים קשובות לרבויהם, החת שאצל אחרים השפעתם מוטלת בספק, אבל המציאות מראה לנו אחרת. מאחרים הם דורשים במפגיע שקידה בספרותנו ודבור בשפתנו — בלי ספק מתוך ההכרה, כי זה יועיל להתחזקות רוחנו הלאומי — ומכני-ביתם יעלימו עין, ויש אשר גם בעצמם אינם נאמנים להטפתם, הם מטיפים למים ושותים — יין. בכתי כמה ציונים ועבריים מצלצל רק הדבור הלועזי! היכל יוכלו עוד להרים קולם נגד מתנגדיהם, אם גם הם בכבודם ובעצמם עוברים על פרוגרמם, אם גם הם חושבים לעצמם לחרפה ליוצא מגדר המורה או לטריחה יתירה את הדבור בשפה העברית או היהודית, וממילא גם את המפול והקריאה בספרותיהן? האין זניחת שפתנו והתשוקה להדבור הלועזי רק פרי התנענעות טמירה להתבוללות, החיה כבר במרב נפישם, אולי מבלי שהם בעצמם מרגישים עוד במציאותה?

עורך המצפה העיר פעם על אמת מעציבה אחת. הגלות הרגילה את היהודי, לחבב ולהעריך את כל אשר יזרים, לחוקים, ולתעב ולהשפיל את כל אשר לו. התכונה הרעה הזאת מכארת כמה חזיונות תמוהים בחיינו, ואת פעולתה אנחנו מרגישים על כל צעד ושעל. מדוע מתרבה העניות בערים הקטנות מיום ליום? תאמרו אנטישמיות, חניות של שתפות נצרות, כודאי יש בזה קרטוב גדול של אמת, אבל עוד סבה הנונה אחת יש לזה, כי היהודים, ביחוד בעלי הבתים האמידים והעשירים שם, דרבים להביא את צרכיהם מרחיק, מערים גדולות, אף שהם יכולים להשיגם גם בערים, וחסנונים ובעלי המלאכה יושבים בחכוק ידים מאפס עבודה ומשכרת וגועים כרעב. מדוע אין לנו עוד עד היום חברת אחריות לאיש ולחיים? הרי כבר הוכרר עיי השבונות מדויקים, כי זהו עסק רב כרכה, והוא היה מכיא תועלת גם לכל העם, כהצילו את כספו מהשתלשלו אל תוך כיסי משנאיו, ומדוע אין עשירינו המחפשים עסקים כנרות, נותנים ידם לעסק הזה? הלא יען כי כהישם התכני מרגישים הם היטב, כי אחרי כל החשבונות אין העסק מכריח כל כך כמו שציורה, כי היהודי יכר תמיד את חברות האחריות הנצרות על אלה של עמו, כי איתן יחשוב ליותר בטוחות וראויות להישען עליהן. כל הרחוק וזר רענן ויפך וניצנץ, וכל מה שקרוב — נרקב ונתעב. הגענועים לארדי הנכר מדוע רולבים ומתגברים בין

ושלם; הוא ישלם לך בעד מעלליך הרעים, אבל ירי לא תגע כך לרעה; בא עמי! אני אצילך ולא אישחית רחמי כמוך ולא כנמול ירך אעשה לך. היהודי לקח את האציל בירו והוליד אותו אל התא, אשר שם היו צבורים הפצים ישנים וסטרטומים שונים, משם בזזת אחת לקח חבילה קטנה, וכאשר התיר את את הקשה, נגלו שערות פאותיו וזקנו, אשר קצץ האציל או...

ראה, אמר היהודי, את הפצים האלה הסתרת לי כבר קדוש לזכר עולם, גם לזרו אותי, לנקום כך כבוא עת מצוא, אך נכמרו נחומי עליך והשערות ישמשו לי להצלתך... הט ראשך! — ואחר עכור רגעים אחרים היה האציל ליהודי בכל פרטיו...

עברו שבועות אחרים. — הרעש קם לרממה, והאציל היה יכול לישוב לביתו ולאחוזתו; היהודי המוכה הציל את חייו, אם היה האציל מהיום והלאה לאיש ישר ולא רחץ עוד את ידיו ורגליו כדם פצעני העניים והאומללים; אם גמל ליהודי בעד הצלת חייו ומה גמל לו, את זאת אין ההגדה מספרת. היא מספרת רק, איך היהודי האומלל והמדוכא, אשר הוא נכון תמיד לחיות למדרס רכל של כל זר יהודי וגם ראה גם לעת מצוא בשונאו ובעוכר נפשו. משרנוביץ. אפרים דופלער.

רק כאשר התחכאו בבית איזה יהודי... גם האציל האכזר הניל מהר לקבץ מעט כסף וברח כהלה כלילה אל העיר הקרובה לאחוזתו, להתחכא שם בבית איזה יהודי אשר ימצא.

בבית הראשון, אשר הגיע אליו, דפק על החלון כבקשה, למהר ולפתוח לו, לתת לו מפלט מפני המפקימים הרודפים אחריו ואם ישיגוהו יהרגוהו בלי חמלה. היהודי לא חישב הרבה וקפץ תיכף ממשכבו, כי נכמרו רחמיו, ופתח את הדלת והנה — האציל האכזר לפני היהודי המעונה מאז... כשעה קלה עמדו שניהם דומם והביטו איש בפני רעהו, כאלו לא האמינו, שאפשר הוא חברה, עד שהיהודי הפסיק את השתיקה ואמר: "מה?!... אתה מבקש רחמים... ממני... ממני?!... הידעת גם אתה רחם אה בעת אשר התגוללתי בדמי?!... אתה מבקש רחמים?!... ראה פה אישתי החלישה וילרי דדלים!... רחשבת אה, בעת אשר ה עקמתי ככאכי כתולעת על הארץ, מי יפרינס לעתיד את בני ביתי האיטליים?!... החפצת לרעת זאת?!... אני כרכתיך אז לישלום, ואתה גמלת לי כמלות אכזריות, ועכשו אתה מבקש רחמים, רחמים ממני?!... יש לאל יד, לעשות אתך כלה ולהמנירך כירי מבקשי נפישך, אבל כתוב כתורתנו: לא תסגיר עבד אל אדונו, לא תרצה, לא תקם ולא תעמוד על דם רעד!" אל אחר יש כעולם, הושב ממעל לכוכבים בשמים ממעל, הוא ישפוש ביני ובינך, כי לו נקם

בלי שום מכשול; בתפוזן נמר ישם עסקיו והצליח והרים ידיו, לתת תודה לעליון על אשר הצילוה מכף הרשע ונישא רגליו לצאת מהרה ממקום הסכנה, והנה כמו מן הארץ צפתו דארון ועבריו לפניו, כראית היהודי את דוד היהודי, נפל עליו חסד גדול, אבל תיכף התאמין, הרים את כובעו מעל ראשו וכרכו בהכנעה לישלום. אך האציל לא ישם לבו לברכתו, כי-אם הביט עליו כשעה קלה בעינים מלאות זעם, כמתנכל איך לרתעלל בו, אחיב אמר לו: "מה?! אתה, זשיד ארור, הרחבת לבא לאחוזתך, לרנות את חכריות?! כנלל ההוצפר הזאת ראוי אתה לרענש; עכרדים! תפסו את הושיד הארור הזה, ותנו לו מתנה הגונה, שידע לספר באזני בנו וכן בנו מי אני וזהירם, שלא יהינו עוד לדרוך ברגליהם דאריות על ארמת אחוזתך, ובעת אשר התעקם הכרבן הזה תחת מנות העברים, קצץ הארון ככבודו ובעצמו כאיזמל אשר בידו העדינות את פאיתו יאת זקנו ודחק אותם ליד האומלל... היהודי האומלל הוכא לביתו וכאשר שכב על ערש דוי כנלל פצעו הרבים, נשבע להנקם ברשע הזה לעת מצוא, ורעת רזאת לא התמהמהה יום הנקם דקדים לכא מאשר פלל ליהודי.

הימים היו אחר נפילת הסתקומים נגד הממשלה. דאכרים התקצפה לעשות נקמר כישונאיהם האצילים הציתו את ארמנותיהם והיגו לכאות את אדוניהם. אי-אפשר היה לאדוניהם באופן אחר להציל את חייכם



והמתחננים בנכרים אין להם חלק בהסתדרות הציונית לפי דעתי עלינו להלחם בשיטת ההתבוללות של מנדלוויץ, שאמר, כי יבואו ימים, שלא יוכלו להבדיל בין יהודי ונכרי, עלינו לעשות ענין גבול אחד להבדיל את היהודי לדעת איפה מתחיל היהודי ואיפה הוא חדל להיות יהודי. צריכים להשאיר איזה תוכן להכלל וגם במנוחתו לא ישבנו ערלים, אם אנו שואפים כי למצוא מנוחה בציון, עקר עבודתנו הוא להלחם במגפת ההתבוללות ויש כמה מדרגות להתבוללות, המדרגה האחרונה היא ההתחננות בגוים, שהמגיע אליה עבר את כל הגדרים, ואנו מחויבים ענין להציל גבול אחרון, שהעובר עליו אין לו עוד חלק בתוכנו, לכל תבא אנדרלמוסא במחננו שתמחוק את כל גדר והמחה את שמנו. בשעת כתיב את ההצעות האלו רמיתי לשבוע קול מצלצל באזני: "קלריקלי..." ובכך זאת קויתי, שרבים בקונגרס יסכימו לי, הידעת ידודי מה היה סוף הצעתי? הדיר תוך לא מצא אף לנכון להביאה לפני הקונגרס ואני אבטיחך, כי עתיד אני להלחם גם להבא בכל כחי בעד שני העיטרים האלה, שלפי דעתי כל עתידות היהדות תלויה בהם, ובכל זאת לא עלה על דעתי לבעוס על הקונגרס או על הדיר תוך ששתק, כי בטוח אני שעתידים עוד דברי הרצל ז"ל לנצח: לפני שבנו אל ארץ היהודים עלינו לשוב בתחלה אל היהדות. עוד אמצא שעת הכשר להביא את הצעותי לידי נצחון ודוקא משום זה מוכרח אני להשאיר חבר נאמן להסתדרותנו, לעזור להביא תשועת ארץ היהודים מאת היהדות, ובן גם על המזרחי לעשות, דרך אחרת אין לו, אין שום ספק, שגם אנשי הנהגת הציונות החדשה יאחזו בכלל הזה.

ח. פ. לייסמנר.

### מן העם.

#### בדבר ועידת הסוחרים בלבוב.

בגליון ל"ג של "המצפה" קראנו הבשורה המשמחה על-אדות ועידת הסוחרים, אשר תתאסף בקרוב, בלא אפסרופסות זרים — כמדומני בפעם הראשונה — בלבוב, למכס עצמה, איך לקדם פני הרעה, שהגיעה אלינו ע"י החקים המעיקים.

בין הענינים העומדים על סדר-היום, מובאים גיב הגזרות הקשות, אשר עליהן נבחרת אבל מפי החנונים הבינוניים, העובדים בזעת אפם, למען מצוא סוף לכיתם, ואין רוב הצבור היהודי יכולים לעמוד בהן, כחוק שכיתת יום א' וחוס סגירת החניות בשעה 8—9 החקים הללו לא נבראו אלא להגן על עוזרי ומשרתי-המסחר, להקל מעליהם את עול השעבוד, מכלי שום אל לב, כי אין להקל למעמד אחד כירידת חיי משפחות רבות לשחת ובקפוח פרנסתם, הלקויה גם בלא זה למדי, וכי בצרתם של הסוחרים, נותני לחם עוזריהם, ממילא צר גם להם, לעוזרי המסחר, אולם כפי הנשמע, בזה כלבד עוד אין הסוציאליים מסתפקים ומתכוננים הנה לררישה בלתי צודקת אף במשהו, עוד הוספה מחול על הקדש: סגירת החניות בשעה 7—8, העלולה להגדיל הלחץ והעני השורר בינינו ולזרוק מלח על פצעינו, אשר לא יבשו, נגד דרישה בנו מוכרחים נהיה ללחוס בכל עוז וחרף נפש. לבטל את החקים האלה לגמרי בעת הזאת עת "ההתקדמות", לא תאות הממשלה ומכ"ש בית-המחוקקים, לכן עלינו להועץ בעוד מועד ולמצא את הדרך הממוצעת, למען תת לממשלה את האפשרות להמצא לדרישתנו הצודקת, הלא בשום אופן לא נובד להשיב גלגל הזמן אהורנית ולבקש להנהיג את הסדרים הישנים ולאמר, כי הפועל נמכר לנותן לחמו בגוף ונפש וכטוב בעיניו יעבוד עמו ואם הסוחר אינו שומד שבת גם משרתו לא ינוח ויעבד שבועת ימים רצופים, אבל ככל זאת אם רממשלה אינה רוצה לבטל את חוק סגירת החניות ביום א', לכהיפ בעד יהודי גליציא, אשר רובם המה שומרי שבת, ע"י האמתלא, כי חקה אחת לכל הממלכה ואין יכולים לרברדל בין שומר שבת לאינו שומר, הלא בכל אופן נובד לדרש, כי כל חנוני, אשר אין לו עוזרים, או אם יש לה, בתנאי אם ישלחם לחפש ביום א', רשאי יהיה לפתוח חנותו ביום א' ובן אחר שעה 8 ולקוות, כי חפצנו זה ימצא מהלכים גם בלכות הסוציאליים, כי כמו שלא יוכל

המחבר הוספנו בחצאי לכנה את שם העתון, היינש אך בבית הדפוס נשמטה הפעם לדאכוננו (אחרי הסדור) כמעט, ואולי מסכה טכנית כמכונה, המלה האחרונה הזאת, בזה מצאה "הצפירה" את עון "המצפה" ושרחה להאשים אותו, שבקש לרמות את הקוראים, הרבר עושה רושם כאלו חפצה "הצפירה" להביא בזה כעין ראייה לשפלות המוסר וחסר הנמוס בגליציא, שמשום זה סולחה "הצפירה" כמזכה בפירוש לעון נגבת דברים ספרותיים של כל עתוני גליציא, רק ל"המצפה" אין לסלוח, יען הוא תרגם את המקור הזרונני לעברית ופרישטמן יבוש כעברית של "המצפה", על התוכחה הזאת אין לנו מה להשיב רק: אם יש רשות למי שהוא להתרעם על השחתת לשוננו, אין הרשות הזאת ל"הצפירה", שהיא היא שהשחיתה את שפת העתונות העברית עד אין מרפא ועשתה אותה למין זרנון עברי-אירטי-ברברי-רוסי וכל הדור הצעיר מחקה את הזרנון הזה ומדמה, שכן צריכים אנשים מודרניים לכתוב, ועל עיקר ההאשמה אנו מוחים במרץ, זאת היא עלילת שוא, הומה מאד לעלילות הרוסים האמתים, מקלקול, שנעשה בדפוס בלי שום כונה, עושה הכותב "הצפירה" נגבה וכחש בכונה, להטעות את הקוראים, אלו מרחנו לקבץ בגליונות "הצפירה" שגיאות סופרים וסגנון ודפוס היינו יכולים לעשות גם את "הצפירה" לשחוק, ללגלג ולהעליל יכולים על כל, אבל סכת האישמת "הצפירה" את מערכת "המצפה" דוקא עתה היא חפץ נקמה בה על אשר היתה אנוסה לדחות בהתמרמרות צודקה ומובנה את זתולי סופרי "הצפירה" על יהודי גליציא, וזה לא לכבוד הוא לעתון "ארפי", אם הטאו סופרי "הצפירה" לכל יהודי גליציא צריכה המערכת להצטרף לפניהם, בדאי הם מיליון יהודים עברים, שיפייסם מי שחטא להם ויהי החוטא גם גרוד הדור, אבל אין להצפירה זכות להתרעם עלינו ולהנקם בנו, כי רק חובה קדושה מלאנו בהגיננו על יהודי גליציא מפני זרון לבלרים קלי-דעת, שהכלימוס חנם והעכילו עליהם עלילות שוא ולגלגו להם לגלוג של בטול ובוה, כמו שעושים צוררנו לכלל ישראל, אדרבה, אלו החרשנו היינו ראויים לתוכחה.

### מכתב אל העורך.

ארון נכבד ואח לדעה מר לזר! בקראי את מאמרו של חברנו מר ח' י' אייז בגליון הקודם עבר רשט בכל עצמותי, המהשכה לבריה שהביע מר אייז כי אפשר שהמזרחי יפרד מהסתדרותנו החירדתני, אי שמים, איך יוכל יהודי נאמן להעלות מחשבה כזאת על לבו?! בעת רעה כזאת, שמלחמה לנו מבית ומחוץ, בתחבולות אפטריות ואי-אפשריות חורשים עלינו להכחידנו, במליצות מנונות מקוששות וערומות, באמת מנוחשת וכשקר גרוע גלוי זוממים עלינו לעשות קץ לנו, אין אמצעי גרוע ביותר, להמנע מהשתמש בן להרע לנו; ברגע בזה היינו אחינו הנאמנים, לחמינו החככים עלינו מכל, לקבל על עצמם אחריות כזאת, להפר את האחוה במחננו הקסן, אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים! הזה יהיה פרי עבודתכם, שעבדתם בעד עמכם זה כמה שנים בחרף נפש? דאין בעד הנמחר הזה יותר סכנה מאשר בהחלטת הקונגרס בתום-לכב, לשול את עבודת הקולטורה מידי אנשים בלתי אחראים ולמסרה בידי הועד הפועל הקסן, כלומר בידי מנהיגים אחראים לכלל ישראל, ובפרט שיש החלשת הקונגרס קבועה בפרטיבל, שכל עבודה צריכה להיות כתוך מסגרת הדת היהודית? וערובה נאמנה יש לנו שתתקים ההחלטה, הלא היא השגחה הועד הפועל הגדול, שהוא המכריע בכל דבר, אין אני רוצה להביא ראיות לסתור את מחשבת הספור המעציבה, כי הערותיך יידי על דברי מר אייז דן נכונות ומוכיחות כל כך, עד שגם העקש מוכרח להורות לדעתך הנאמנה והמיוסדת בהגיון הכריא ואם דכאני מאמרו של מר אייז עד רכדוכה של נפש חוקוני דברך ואקוה שיוכיחו ויורו את כל אחד בתוכנו כמוני איזו סכנה יביא לנו הספור מעשה שטן והמחשבה הרעה תופר.

אמנם אין אני נמנה על מסלגת המזרחי כאופן רשמי, אף שאני שומר שבת מחללו לפחות כהמזרחים ונזהר בכל מ"ע וליה, ובכל זאת שלחתי ע"י חברנו החכבי דיר יהושע תוך שתי הצעות לכול, להציען לפני הקונגרס: א) כי אנשים, שאינם מלים את בניהם ב)

נלחמים עם עצמנו ועם אחרים, נלחמים ומוכיחים בלי כח אמנה פנימית וכלי אמן-הלב של הנלחם בעד האמת הכרורה לו, נלחמים בעד היתר הכניסה ומרגישים שנאחזנו בסכך ואין מתיר, אולם לו גם היו שערי אמריקה פתוחים לפני המוני הנודדים, גם אז תעמדה לפנינו שאלות, אשר פתונן, הטובי מרגיז את העצבים, כי אי-אפשרי הוא, אוי לנו אם נרכז את הנודדים כמרכז אחד ואוי לנו אם נפזרם בכל קצות הארץ, אם נרכז אותם, אוי נכרא כמשך העת כח יהודי חזק, תוצר סביבה יהודית ואתמוספירה יהודית, אשר תאגר את היחידים לצבור כעל גון לאומי אחד ואשר אולי גם אחרים יהיו מוכרחים להתחשב אתו, אבל כעקב המעלות הללו כרובות גם סכנות, ההתרכוזות מביאה לידי צפיפות עם כל התקלות המוסריות וההיגיוניות התלויות בה, לידי התרכוז העני והרלות, לידי הורדת שכר העבודה, לידי התחרות מפורזה ולידי הכלפת שאלת היהודים בכל הורה, פוזר הנודדים מביא אמנם הטבה חמרת ליהודים, אבל שברו יוצא כהפסדו הלאומי, בתוך סביבה זרה ותרכוז זרה, רחוק מאחים ואוהבים, בלי קשרים אל מרדיציה יהודית מקובלת, הולכים הנודדים, ונטמעים במהירות רבה ואת פרצופם היהודי יאכדו בתוך "כור ההתוך" כגשך דור אחד, עסקני הצבור נלחמים עם המפלצת של הגלות והנם אובדי-עצות, אלה מורחים כשביל הרכוש ומאבדים את הנפש היהודית ואלה רוצים לשמר את הנפש הלאומית ויראים מפני התקלות החמרות, כך הננו סוככים ותועים בתוך מעגל קסמים של חידות בלתי נפתרות, נדהמים ונכובים, ובתוך תחום המושב הולך ומתגלגל הצחוק הנורא והמרגיז של מפיסתפג הגלות.

הנה הולכת האידעה של עזרה עצמית כשתוף הבחות וכוכשת את הלבבות, משנה לשנה הולך ומתרבה מספר חנויות השותפות והחברות לממכר פרי עבודת החברים ולהמצאת צרכיהם מן המקורות הראשונים, האידעה היא פרוגרסיבית וברכה בה לעובדים ולעמלים, אשר ישתחררו מן הסרסרות, אנחנו בעצמנו מזוהים את האכרים ואת הפועלים בארצנו, כי יתאגדו להטות מצבם ואמנם נוסדו שם כבר חברות להלוואה ולעזרה הדדית, חברות לממכר יכול האדמה וזעיר שם גם חנויות-שותפין, אולם התקדמות התאגדות האכרים והפועלים בארצות פוזרנו היא אולי סם הייס להם וכוראי סם-המות לנו, עם של סוחרים ואנשי בינים אנחנו כלבלה מיוחדת אין לנו ואת צרכי החיים הראשונים אין אנחנו ממצאים בעבודתנו ותלואים אנחנו תמיד באחרים, וחברות השותפות כורתות ענף אחרי ענף מעין פרנסתנו, הלוחות הסמטיסטיים של החברות הללו עם מיליוני הכתרים של היקפן המסחרי הם ציוניזכרון נוראים העומדים על דרכנו ומזכירים לנו מדי רגע את שחור העננים העוטים את שמי עתידנו, כך עומדים אנחנו על פרשת דרכים אכלים ומדוכאים, מכלי דעת אם להסיל את האשמה על אחרים או על עצמנו, אולם לא אחרים ולא אנחנו אשמים, לאחרים יש הרשות לסדר את חייהם כאפן גוח להם, ולנו הרשות לחיות ולהתפרנס, אשמים הם התנאים בלתי הנורמליים, אשר נוצרו על ידי העלוקה הגלות, זהו מקור המרגדה, וכל יסוד כריא בעמנו, כל יחיד הרוצה להניח את אבן-הספנה לקיום עמה, מוכרח לבוא אך לידי מסקנה אחת, כי אין מוצא אגא אחת, והוא: ההשתחררות מן הגלות.

צבי שרפשיין.

### נקמת "הצפירה".

"הצפירה" לא הצטרקה על פרסמה זה פעמים אחדות מאמרי זלזול ככבוד יהודי גליציא, אע"פ שהבטיחה לחוות דעתה בזה, אבל תחת זה חפשה אחרי נקמה ב"המצפה" על אשר העיז לתבוע עלכון יהודי גליציא בגליון ל', והמבקש מוצא, זהו כלל ישן, בעתון זרונני וורשאי נדפס פליטון מאת דוד פרישטמן, שהיה בו התול לפרנסי הצבור המתבוללים וביחוד למעשה מנדלסבורג הקראקאי, ולפי שהרבר נוגע לענין גליצי מצאנו לנכון לפרסמו גם ב"המצפה", כל קוראינו יעידו עלינו שאנו נוהגים תמיד, שבהעתיקנו דבר מעתון אחר אנו מציינים את המקור, שממנו הוצאנוהו וכן עשינו גם בפליטון הזה, שאצל חתימת



# מכתב מארץ ישראל

(כל הצירים מרימים את ידם, הריוולוציה מתסכלת. מחיאות כפים טמושות).

## מערכה שנייה

רחוב צרה בירושלים, דחק וצפיפות. שאון סחריש אזנים. צעקות ערביים ונעירות סמורים. בקצה הרחוב — ככר. כנאים ערביים עומדים ועוסקים בכנין. אל הכנין קרבים זרבל, בן-גרוין, החברה רחל והחבר הספרדי גמליאל שיריזליאני.

זרבל: (אל החברה רחל) אמרי נא להחבר גמליאל שיתחיל, הלא את ינדעת, לאקשען קרש.

החברה רחל: אני אינני העבראיםית, בן-גרוין, אמור נא אתה.

בן גרוין (אל שיריזליאני): חבר נכבד! התחל לדבר אל הערכים בלשונם ע"א השביתה. החבר גמליאל:

(אל הכנאים) ה' עמכם, אחים, דבר לנו אליכם, (הכנאים מניחים את כפות הידיים ומתקבצים מסביב לנואם)

הנה אתם, אחים, עומדים פה ובעמכם זבלשד חייכם אתם בונים ארמונות, בשביל מי? בשביל קפטליסטים המוצצים עלוקות את דמכם (קולות: אמת! בשביל יהודים ארוים! בשביל ולד-אל-מות!)

החבר זרבל והחברה רחל ובן גרוין: אמור להם שאין הבל בין יהודי לסחרי!

החבר גמליאל: אחים! לא בשביל יהודים, אלא בשביל קפטליסטים, הבורגנוזיה כלה מוצצת את דם הפרולטריון, הבורגנוזים מכל הדרתות, אם מאמינים הם בתורת משה או באל-קוראן...

(הכנאים מתחילים צועקים בהתמרסרות, נשמעות קריאות: כלבים! כופרים! מוסקבאים! מות להם! —)

החברה רחל ואחריה החברים זרבל, בן גרוין וגמליאל פונים ערף ברחו, הערביים המלאים את כפות הידיים מלמ, רודפים וזורקים אחריהם).

## מערכה שלישית

(אספה כללית ביפו. חדר לא גדול. צעירים וצעירות אחרים יושבים על כסאות עץ לבנים. על יד השלחן יושבים הנשיאים: זרבל, בן גרוין, גמליאל והחברה רחל).

החבר זרבל (נואם): ענידתנו במשך השנה האחרונה היתה אינשנסבית. בצעדים מהירים דולכים אנחנו וקרבים אל האידיאל. אל אחדות הפרולטריון בעותומניה. השפעתנו הולכת וחזקה. אחינו הספרדים התעוררו לנתפ את כבלי הטריציה, הרושנה הסמטית והריאקציה החשכה והקלרום האינקביזיטיוני והם באים כאלפיהם אל שורותינו (מראה בידו על שיריזליאני).

גם עבודתנו בקרב הערביים מביאה פרי. אמנם הקנאות הדתית הסחמטית וההזיות והאטנות התפלות לא נקרעו עוד מלבותיהם וזה מעצר קשה להתפתחות הרעה הסוציאלית ביניהם, אולם תקוותנו חזקה, שאם נמשך להבא את עבודתנו באותו אטץ הלב נשיג בקרוב את מטרותנו. (מחיאות כפים סוערות).

החברה רחל: «חברים נכבדים! אני מציעה לפניכם את הריוולוציה הזאת: נשים לב אל העבודה הפוריה של המרכז הפלשתינאי ובהרנישנו שהדעה הסוציאלית-הלאומית עפ"י התיאוריה הפועל-ציונית הולכת ומתפשטת בפרונרסיה גיאומטרית בין הפרולטריון העותומני, שלרגלי הריאקציה והריליגיוזיות החשכה העבודה הציונית קשורה במעצורים ובסכנות מרובות, מחלישה הועירה הכללית של פועיצ בפלשתינה להביע תודה לוועד המרכזי וביחוד לראש הלשכה האורגניזציונית-האנישציונית דחבר זרבל ומציעה את רצונה שבקרוב יוסד פונד אנישציוני, כרי שתנתן האפשרות לפתח בקרוב פרופונגדה נטרצה בין הפרולטריון היוני, הכולגרי, הארטיני, התרכי, הערבי והיהודי.

(מחיאות כפים סוערות. הצעירים והצעירות נושאים את זרבל על כפים. החברה רחל צועקת: הדרה, זרבל! מזמרים "די שבוער".)

## פתח שין-שא

לדרוש מאת הסוחר לסגור בית-מסחרו בעת שלחו את עוזריו לחפשי ארבעה עשר יום בשנה ע"פ החוק או בעת ארוחת-הצהרים הקצובה, הלא בן לא יוכלו לגזור על החנוני הכינוני, החפץ לעבוד בעצמו, כלי עזרת משרתיו, כי ישכ במל ביום א' או לאחר השעה השמינית, על זה יועצו נא הסוחרים בוועידתם.

על הועד המכין יהיה ג"כ לדאוג, כי יקחו חבל כהועידה גם סוחרים בוקובינה, אשר אינמסרסיהם שוות לאלו של סוחרים גליציא ועיי אחד הכחות יתנו יותר תוקף ועוז לדרישותיהם.

מן הראוי לשים לב בוועידה להדברים האלה ולבקש אחרי "טודום ויונדי", כי בדרישות רדיסליות לא נצליח.

מוטשאווה. א"ש.

# פיריטון קטן

## אתחלתא הגאולה

(דרסות דיאליות, דקדנטיות, סימבוליות ואיספרסיוניסטיות) 1.

### פועלי כל העמים, התאחדו!

— דרסה ריאליית —

#### מערכה ראשונה

(אספה כללית בקרקוב. אולם גדול ומסשט. שלחנות מסודרים לכל ארך האולם, על ידם יושבים צעירים שנים, ישנים, ולפני כל אחד גליון ניר לבן ועפרון. ער הכמה יושבים הנשיאים. ממעל לכמה תלויות תמונות גדולות של מארקס ולאסל זו על יד זה, מחת להן תמונה סטנה ומטוששטת, ענין תמונת הרצל. משני עברי התמונות שתי כתבות באותיות אדומות, פועלי כל הארצות, התאחדו! ובמלחמה נכבש את חרותנו.)

(על הכמה, בין חברי הנשיאות היושבים, עומד צעיר כער פנים מלאים וזקן שחור ארוך ונואם)

החבר זרבל: חברות וחברים! אנחנו הפרולטריום היהודיים הסוציאליים הנציונליים הננו ככל מקום האוואנארד, רכבות חברינו היו בעת הריוולוציה החלוצים הראשונים, אשר נלחמו בכורזואזיה, בכורוקרטיה, בפלוטוקרטיה, בפיאודליות וקליריקליות; אנחנו נתנו את המכה ההזקה האחרונה לשלטין היחיד והוצאנו מבין צפרניו את חפש האישיות, המלה והדפוס. אנחנו הוצאנו בחוקה את הקונסטיטוציה (מחיאות כפים ממושכות). האורגן שלנו, דער פראלעטארישער געדאנקי היה נפוץ במיליוני אנסמפלרים והביא למעונות החשך של מיליוני מדוכאים ומשועבדים את האור הריוולוציוני והורה להם את הדרך לחפש וחרות ונצחון הפרולטריון (מחיאות כפים ממושכות). עכשו הגיעה השעה להתחיל את העבודה בעותומניה, ארץ החוריה. הסדר הקפיטליסטי בעותומניה ככלל וכפלשתינה בפרט מוצץ בעלוקה את דמי הפרולטריון היוני, הכולגרי, התרכי, הערבי וגם היהודי (קולות: הלאה הקפיטליסטים!)

עלינו להתחיל באנישציה סוציאלית ריוולוציונית נטרצה לאחדות הפרולטריום מכל העמים אשר בעותומניה ובכחות משותפים נוכל לנצה את האויב הכללי, את הבורגנוזיה!! (סער מחיאות כפים במשך רנעים אחרים, קריאות: הדרה זרבל!)

החבר כמריאל: (מחיאות כפים, קריאות "הידד כמריאל") חברות וחברים! אחרי הנאום הנלהב של חברנו הנכבד זרבל הנני מציע את הריוולוציה הזאת: נשים אל לב שהבורגנוזיה בעיתומניה מנצלת את הפרולטריון כלי הבל לאים זמין וגיל ובדעתנו שהנהנת הסדר הסוציאלי אי אפשרית היא כלי אחדות הכחות, ובהכינו שהתאחדות הכחות הנמורה לא תבוא כלי אירגניזציה, ובהיות לנו נסיון, שגפי הסדר הקפיטליסטי והריאקציה השוררת אין אורגניזציה, נשים לב כל אלה מחלישה הועירה הכללית של פועלי ציון מכל העולם ליסד בשביל עותומניה ככלל ופלשתינא כפיט לשכה אורגניזציונית — אנישציונית, אשר תוציא אורגנים בתורקית, ארטינית, כולגריית יונית, ערבית (מ"כ), יהודית (מ"כ) שפניולית (מ"כ) ובשעת הצורך גם עברית. (שתיקה, החברים מתבישים).

ירושלים. בשורה טובה נשמעת פה, כי פה ירושלים גידת ביי השיג מלגרסה מהוויזר הגדול, לשמור את הקי המסלכה גם כנוגע ליהודים ולהוהר כשלוםס ולהגן עליהם, שלא יהיה להם להתאונן, כי הרבה הם מתאוננים על סקרי שוד ועונות-הדין. מלגרסה כזאת נשלהה גם לכל יתר השרים אשר באיי. הבשורה הזאת נתנה רוה הרשה בקרבנו בצוק העתים האלה, כי מאד נכחלו ספני הסקרים הרעים, שקרו את אהינו יושבי המושבות בגליל, כראוהנו, כי זרע המשטמה, שורעו הנצרים העדיבים, עשו פרי לא רק בקרב המון העם הערבי הנכער מדעה, כי-אם גם בקרב פקידי הממשלה בחיפא, כמבריה ובנצרת, כלם מתיחסים אלינו בשנאה גלויה ונושאים פנים לצוררינו ומחזקים כזה ידי הקנאים הנצרים, האוכרים להכרית לנו כל שרש וענף בארץ אבותינו.

הנה הסקרים האחרונים, שהזקו בנו את הפחד ובעל כדחנו עלה על לבבנו: שסא אין אנו עומדים כלל תחת הסות החקים בתקופת ההרות, אותה החסות, שנתנו לנו פקידי הארץ בכל ימי שלטון היהודי! כדרך המהברה את כפר סבא עם פתח תקוה התנפלו שורדים ערבים על יהודי תימני ונלו את אקדחו ויורו בו ונפל הלל מתכוסס כדמו. עתה הוא שוכב בבית החולים ביפו והיוו בסכנה. השודדים לא נתפשו. ביפו הוכא גליון ערבי לסכירה סבארות וכראשו נדפס באותיות גדולות, מסלכה יהודית, לעורר שנאה על היהודים בגלל הציונות. דברים נוראים כחוכים שם על הישוב החדש ובזיונות וקללות על הרצל והציונים והגליון נהטף ונמכר בסספר רב בין הערבים, שקראוהו בהתלהבות ובהחלפת נקמה. בין הערבים נפוצה שמועה, כי באו לצפת המסמאות יהודים פרופאי וציונים ככל בלי נשק. — כמושבה מלחמיה אשר בגליל שלה יד כנפשו היהודי ז' ל י ק ו ב י ט ש ש מתוך צרות רבות שאפפוהו. כל אנשי המושבה התאבלו עניו, כי היה איש הרוץ ועסקן בעניני הצבור והניה אלמנה ויתומים. שר העיר טבריה שלה ק מיסיה אל המושבה עם דופא העיר, לחקור בדבר. הקומיסיה מצאה, כי אמנם שם האיש קץ להיוו בידיו ואין שום אדם ריב במיתתו וכן כתבה בפרטיכול. ומי מלל, כי שר טבריה ישתמש בצרת היהודים, להעליל עליהם עלילת שאו. כן היה, פקיד הממשלה בעצמו העליל עלילה על היהודים, כי הם הרגו את אהיהם ולא האמין בצרות הקומיסיה והרופא וכו בעצמו אל המושבה ועמיו הוא למסור לדון את כל היהודים, הסתאבלים על חברם האהוב. ועוד מעט לנו בזה, כי שנתת הפקיד גרסה, שצוררנו הנצרים הוסיפו עוד על עלילתו ובשרו כעתון הצורר ההיפאי הידוע, כי ערבי היה החרוג, שהיה עבד ליהודי והיה דימ שהדור את הקומיסיה, לכתוב, כי שלה יד כנפשו, אך שר הממשלה בטבריה הצדיק והישר לא נתן להונות את עצמו והלך בעצמו אל מקום המעשה, להגן עד התושבים, הנתונים להרג בידו היהודים הכובשים.

גם שר המהו כחיפא אינו טוב משר טבריה, גם עליו נחה השפעה, הכרסלי המשטין. המשטין הזה התרה בשר היפא' שיוהר בתקנת הממשלה, לקחת מיד כל יהודי הבא אל הארץ את תעודת מסעו ולמסור לו פתקא אדומה ולהשגיח, שיצא הארץ ככלות שלשה חדשים. ובעזרת השר הקים עורך, הכרסלי קומיסיה של אזרחים, לעסוד על המשמר אצל הנמל וכאשר יעלה יהודי מן היס תגש אליו הקומיסיה ותערוך עמו הקירה ודרישה כמו עם א זה גנב או פרגל, התהל בו ותדבר אתו קשות ובסוף תמסוד אותו אל הפוליציה או השיכיה אל האניה. גם משתדלה הקומיסיה הזאת, שבראשה עומד בעל הכרסל עצמו, אצל נציב עכו, שלא הסתפק הממשלה בכיר הארום, כי היהודים הרמאים מתעכבים בארץ יותר משלשה חדשים, אלא תקף ככל יהודי ערבו, שתוכל לבטוח בו, כי ישנו אל ארצו. אחרי ג' ירחים הדרב בא לידו כך עד שתקנסול הרומי מהמרטר כבר על המעשים האלה והוא אוסר, שלא יתן להתעלל בנתיני דיסיא. אך הודות לאל, שלא היו צריכים להתעדרות דיסיא. יהודי היפא שלה שליה אל ראש הרבנים בקושטא, לבקש שההרלותו לפני הממשלה ובפי הנראה עשתה המלאכות פרי והממשלה המורקית שלהה הזהרה לפקידיה, לעזוב את דרכם זאת עם היהודים.

יחס פקיד היפא ליהודים נראה גם כזה. אשה נכבדה אחת מניה שוהם עברה לפני בית השר והתהללה בשמעה את עבד השר מלמד את בתו הקטנה של השר, לגרף את היהודים ולמסור להם שנאה. הא גערה בו ובריב הרבנים שביניהם הטף העבד כסא והכה בו על ראש האשה עד זוב דמה. כאשר רהצה פניה קבלה לפני הפוליציה. שוטרים באו והעבד התהבא בבית השר והשר הגין עליו ולא נעשה לו ס'אסה. אח"כ יצא העבד ולג' ליהודים והתפאר, כי לדיק יקצפו, הוא יוסף לעשות כן. יהודי יפו קדמו פני הרעה והקיבו להם הכסביש, ספרדי מלובד, בן ציון ערזיאל שמו מירושלים, להגן עליהם ספני הצוררים, כי רק הכסביש תכיר הממשלה ככארכה היהודים. את שכרו חתן הקהלה, גם האשכנזית והמושבות הסמוכות. כן יעשו גם יהודי היפא.

רק ירושלים לא זכתה עוד להכסביש והיהודים הספרדים מתעצבים מאד על זה, כבר נלאו לשבת בלי מנהל ומגין. בימים האלה בא הלום הרב ר' יעקב מאיר, שנתקבל שנית להכסביש כסלוניקין, ל מיר עפקיו. הספרדים פה התאספו לאספות גלויות ונסתרות והחליטו, שלא יתנו עוד את הרב לצאת מן העיר, כי אם יעשוהו להכסביש בעל-כרחו. ובה צות נקהלו והרועו לקראתו: יחי אדוננו ורבנו, המול על העיר השנוספה, לא נעזבך עוד, כי קצין תהיה לנו! ובכל ככדיראש גמרו ביניהם, שישמרו עליו בכל צעדינו. ולא יתנוהו ללכת אל מסלח-הברזל. בעגלה פשוטה התגנב הרב מן העיר וכדה ספני שומרינו וכל העיר נבוכה. לב מי לא יתחמץ בקרבו בשמעו, כי מושבה יהודית



באנגליא, יש אומרים, שאנשים מהמאות השחורות ברוסיא באו שמה והשתמשו בהתרגונו ההמוני אחרי השביתה הכללית. שגרמה יוקר בכמה צרכי האדם, לעורר סעף על היהודים. לפי שהיהודים חנונים והעלו מחיר המזון בשעת השביתה. אבל בן עשו גם החנונים הנצרים, ויש אומרים שהסעף פרץ ביחוד על בעלי בתים יהודים, שהעלו שכירות הדירות הקטנות של פועלים. ככל איפן לא עשו זאת הפועלים מדעת עצמם, הפגרום הובן מראש ע"י אנימטורים, ציר הפרלמנט סטוארט סמיוול ולורד רותשילד גבונים להוכיח את המניסטר, שידע מראש, כי מבנים שור ליהודים ולא חשש למנעו בעור מועד. ע"פ רוב כאו השוטרים והצבא לאחר מעשה. גם הצבא, שנשלח למקום המעשה, לא מנע את ההמון ממעשהו ולעיני הצבא נכחו בתי היהודים וסחורתם, אף שנקל היה לעצור את השור. עוכרה הוא, שאלה מן היהודים שהרימו אקרחים והתרו בשושים, כי יורו בהם, הניסו כאמת את הכוזבים, כי כשפיכות דם לא הפצו. נראה הדבר כי הדג מסריה מראשו... בימי המלכה ויקטוריה וכימי, המלך עדוארד היה פגרום באנגליא א-אפשר. ההמון מרגיש, כי נעשה שני למעלה, אין זאת עוד אנגליא של ימי משה מונטיפיורי ודיווארעלי. שלל היהודים נמכר בחוצות בלא מחיר, בגדים חדשים נמכרו כסמרטוטים בעד פרוטות אחרות, בלי זהב וכסף בשברי בלי כרזל. נזק היהודים עולה למיליונים וגדול מן הנזק הוא הפחד ושכרון הלב. אם באנגליא יצא הקצף אין עוד ליהודים איפה להסתר, נפרצה הגדה, אין בושה עוד.

ועידת הקתולים בפרמיסלא. כועידת הקתולים הפולנים, שהיתה כפרמיסלא ושהשתתפו בה כל שרי המדינה, החלט לדרוש מאת הממשלה, לסגור את בתי המשקה והמרוח כיום א' ושלא למנות מורים ומורות יהודים בכהים, הרבה דברו שם כנגות היהודים, שהם משחיתי מדות העם ואמנתם.

אהאב ואלישע. כעתונים נפוצה שמועה של הכל, כי הפרו בחברות שומרון בא"י ומצאו מכתים מאלישע הנביא לאהאב ומאהאב לאלישע, כל נער קטן, שלמד ספר מלכים, יודע, כי כימי אהאב לא היה עוד אלישע נביא, כי אליהו נעלם בימי יורם.

יחס העם הרוסי ליהודים. כל הגזירות הרעות שנגזרו על יהודי רוסיא, נגזרו בטענה, כי היהודים גורמים נזק לעם הרוסי, שלא יוכל לשאת את התחרותם. אבל בכל פעם נגלה, כי הטענה היא רק תואנה, לכסות על רשעת התקיפים. כאשר בקשה הממשלה להוציא את מסחר העצים מידי היהודים שלחו סוחר העצים הנצרים הזהרה לממשלה, כי בזה תבטל את כל המסחר. עתה רוצה הממשלה להוציא מסחר התבואה מידי היהודים והנה שלחו כל הנצרים המתענינים ברבר ברוסיא הרומית הזהרה לממשלה והבטיחה, שבלי יהודים ירד המסחר לשחת. זה עתה קבלה הממשלה כתב בקשה מאיזו כפרים, לגרש משם את היהודים המזיקים ותחת הכתב היו חתומים י"ז אכרים. מתוך הנסיון נזחרה הממשלה ושלחה שמה לכרוק את החתימות ונודע, כי האכרים לא חתמו כלל ולא ררשו את הגרוש.

גרוש יהודים ממינכן. עד כה שמענו, כי רק בפרוסיא רעה עין הממשלה ביהודי חוץ לארץ. מאשכנז הדרומית לא גרשו עוד יהודים ברור הזה. עתה יצאה גזירת גרוש על כל יהודי גליציא היושבים במינכן. בעיר הזאת נקבצו מאור יהודים מגולי גליציא והם עוסקים שם בתעשית בגדי לבן. סוחר האשכנזים מהמין הזה השתדלו זה כבר להפטר מהתחרות הזרים ועתה עלה בידם למצוא אנשים קשובות אצל הממשלה ונגזר על מאות משפחות לגמור עסקיהם מהרה ולצאת. גרוש יהודים באזיא. על יהודי כוכארא ואפגניסטן היושבים בטורקיסטאן אשר לרוסיא, נגזר לשוב אל ארצות מיד. הגזירה כבר נגזרה אשתקד, אבל בהשתדלות נשמטה ועתה תצא אל הפעל.

בי תצא למלחמה. וואלף: מדוע נתנה לנו התורה עצות טובות מה לעשות אם נצא למלחמה על אויבנו ולא שום עצה מה לעשות אם יצאו האויבים למלחמה עלינו? ב ע ר. אם יצאו האויבים למלחמה עלינו הלא יש לכל יהודי עצה אחרת ומי זה ישמע בעצת התורה!

קצבו. כאשר לא נעשה רצונן יוצצו את הביצים והפכו את החמאה על העפר. — כמויאום הפאריוזי נגנב ציור עתיק מעשי ידי הצייר ליאנרדו די וינצי מלפני שלש מאות שנה, ששויו עלה לחמש מיניונים. עקבות הגנב לא נגלו. כל צרפת רועשת, כי הציור היה תפארתם וגאונם. — האיניניר האשכנזי ריכטר שנשבה בידי שוודים יונים על הר אילימפ וישב בשבי שלשה חדשים, יצא לחפשי, כי האשכנזים קבצו כסף לפדותו.

עלידת הדם בקיוב. חברו של הנער ההרוג בקיוב יושטשיסקי, שנעבורו העלילו המאות השחורות את עלידת הדם, נמצא מת בסם המות. אמו של ההרוג החדש השורה ברצה יושטשינסקי וע"כ חושדים בה, כי הרגה כעצמה גם את בנה. להפטר מעדותו הקשה לה, המון עם רב צר על מעון האשה, לעשות בה שפטמים. עתוני הצוררים מפרסמים, כי היהודים הרגוהו ובי על פגר יושטשינסקי נמצאה שיערה של זקן ארוך וכודאי של יהודי.

נקמת לוקה שחר. שר הפוליציה ליווקין באוראלסק ברוסיא המזרחית הציק ליהודים שם בדרישות כסף הרבה ולא ידע שובע לעולם. כאשר לא יכלו עוד שאת התאוננו עליו לפני הנציב. על זה נקם בהם שר הפוליציה וחרג שנים מהם. הרוצה נתפש.

עוד גרוש חדש, מערי רוסיא המזרחים נגזר גרוש על מאה וחמשים בעלי-מלאכה יהודים, שיש להם שם זכות ישיבה. מניונו, מקום היידי הגדול, גרשה הממשלה את כל הסוחרים היהודים.

רומניא החסידה. לעסמי וונשריפטי בותנים טרומניא, בי מלאכות יהודי דוכורדשא (מזרח רומניא) באה לפני המניסטרוים לקבול לפניו, כי הועדים העוסקים ברשימות הכותרים לא נתנו זכות הבחירה אף ליהודים, שנעשו כבר לאזרחים לפני שלשים שנה. המניסטרים קבלו את היהודים כסכר פנים יפות והבטיחום, כי תכחון הממשלה את טענותיהם ואם תמצאן צודקות לא תמנע מעזרם. המניסטרים עוררו את היהודים לתבוע זכויותיהם כדון והממשלה הקונזר-וויטבית תשיב לכל איש כצדקתו, כי בן הוא רצון המלך.

"מציון תצא תורדה". חברה חדשה בשם הזה מיסד הועד הציוני המרכזי בלכוב לתכלית יסוד בתי-ספר בארץ ישראל. החברה תהיה כללית ככל אוסטריא ועל כל חבר יהיה לשלם 20 הלך בחדש. ועד לעניני תרבות בא"י יכונן כ"ס מכל המינים בכל מקום מושב יהודים בא"י, לגרל את בני היהודים השונים מכל הגליות כרוח יהודית, להוציא בזה את החנוך היהודי מידי חכרות המתבוללים והמיסיונרים. המיסרים שמו עיניהם גם כיסוד בית חנוך למורים עברים, שיסיפק מורים מומחים גם לארצות הגולה. חלק מהכנסת החברה יוקח לתמיכת כהים בגליציא.

"חוקן מיהודים" באשכנז. אף שזה כשנה בטל איסור השחיטה במדינת זכסן לא יכלו עוד היהודים בלייצגי לשבור שויב ולהתחיל לשחוט, כי הנהגת העיר מונעה מדעת עצמה את השחיטה בהטילה מס על כהמה שחוטת עשרים מרק, תחת ששה שמשלמים מכהמה הרונה. בררודן כירת הארץ כבר שכרו היהודים שויב.

צער בעלי חיים. בקופנהגן היה בימים האלה קונגרס לחברות צער בעלי חיים מכל העולם. רבים היו שם, שבקשו להחליט, שישתדלו חברי החברות, לאסור את השחיטה היהודית, אך רופאים יהודים ורבנים וגם כהנים נצרים הגינו על השחיטה והוכיחו, שהרוצים לאסרה לא לעזר בעלי חיים הם חוששים, אלא הם מרמים, שכזה יכטלו את היהדות השנואה להם או אסתניסים הם, שאינם יכולים לראות דם שפוך. אבל החקירה המדעית אינה חוששה לזה ודת ישראל חסה על בעיה לא פחות מן החכרות. בסוף נדחתה ההצעה, שאין ליבוז ברמה בלי הבעתה תחלה בידיה ונתקבלה הצעה, המתירה את השחיטה, לפי שאין בה צנעייה. הפטרומות באנגליא. עוד האנגלים משתוממים ונבהלים על המנהג הרוסי, שהוכנס אל ארצם כלירצונם. אין יודע עוד את הסכה האמתית של הפגרום

בא"י חרבה. המושבה הנחמדה מתולה שממה מיושביה. מקומה בארץ דן הקדמונה סמוך להר הרמון והדרוזים השכנים הציקו ליהודים כל הימים, גולו אדמתם ומקניהם והרגו בהם עד שנלאו נשאו ומטע מטע זנחו את אדמתם ונדדו למדדקים, לאסדיקה, לארנטינה, לאוסטרליא ואפדיקה והצוררים הולקים כיניהם את השדות הגוליים. עוד נשאר שריד וגם הם יברחו.

ההיטב התעצבו, אדוני חקוראים, על השמועות האלו? ואולם לאהינו מן הישוב הישן יש דאגות אחדות. ככולל זיכנבירגן תקנו תקנה טובה, בי על כל אחד מחבריו, הרוצה להנות מן החלוקה, עליו להביא תעודה, כי גלחה אשתו את כל שערות ראשה, וחוק עשן, שבכל ג' חדשים יבדקו קדקי הנשים והם קוראים למצוה הזאת, ראשית הגז'.

כדבר הגנבה באדמת הר המודיה אוכל להודיע, כי ע"פ כל החקירות והדדישות, שנעשו בקושטא ובאנגליא, התברר, כי לא מצאו התופסים מאוסה פקדמוניות היהודים ולא היתה שוב גנבה.

מוסד חדש וטוב נוסד בירושלם ע"י גביר אמריקני. בא הלום ר"י בן ציון ליורובישט מטשיקאגו ותחפלא על ירושלם, שהיא מלאה תודה ואין בה עם-הארץ וכביז לא שמענו, שיצא סמנה אף רב אחד, שישב על כסא הרבנות. ע"ב הקדיש ח'ק ליש, ליסד בבפר סוצא הסמוך לירושלם ישיבה גבוהה, שילמדו שם בחידי בני כל הישיבות כל השבוע והוא ישלם להם שכרם ויתבוננו ביחוד להיות דבנים ומגידים. וכאשר יגמור האחד חוק למודיו יצמיא לו כסא ברבנות באמריקה. כזה תצא חורה מציון, לכנות לה בית ג' שם בארץ הריקה סתורה.

איזה כת יש כבר לשפתנו העברית פה נראה מזה, כי ישנם רבים בין השוטרים הפחדים, הסדברים היטב עברית, כי בקרו את כ"ס העברי של ח' העזרה.

אשמה לבשר את בני הגולה, כי בעלי גני אתרוגים בא"י יעשו השנה עסק טוב. כי בארץ יון לא עלו האתרוגים יפה בשנה הזאת ובסרוקה נשבת העסק ספני המלחמות וכל העולם צפוי השנה לאתרוגי א"י.

ההגרה מא"י מתגברה עוד. אין שבוע שלא יצאו בו כמה עשרות צעירים מאחינו למדינות הים. גם בשבוע הזה יצאו שלשים בתריאבות מכל הפלגות, ספרדים ואשכנזים. מ' ד' ד.

## מקרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים. הסכסוך בין אשכנז וצרפת קרוב להגיע לירי פשר. בסוף השבוע הזה יועדו כברלין ציר צרפת עם קנצלר הממלכה והמזכיר לעניני חוק, לערוך את תנאי הפשר והכל מקום שיהיו לרצון לשני הצדדים. — הצאר הסכים למניסטרו, לקרוע חלק מפלך וויבורג אשר לפינלנד ולספחו לפלך פטרבורג הקרוב. הלאומיים הרוסים מתפארים, כי גם הרומה תסכים לגזל הזה. וככל הארץ נגלו עקבות מרידה חדשה, רבים מרחשדים נתפשו. הפועלים הכינו שביתה, להשתמש בה לצרך פוליטי. הפועלים בספינות הים השחור שובתים כבר. — בטורקיא פרץ שוב משבר במניסטרוים. המניסטרו לפיננץ אינו יכול להספיט צרכי הצבא הרבים הנצרכים מפני המרידות התדירות, העם רל ואי אפשר להוציא מידו יותר. — כפרס גשתנה מצב המלך מחמר עלי לטוב. רבים מצבאות הממשלה עברו אליו והעם נוטה אחריו ככל מקום. חיל הממשלה הוכה מכה רבה ומחמר עלי כובש עיר אחרי עיר ועוד מעט יגיע לעיר הממלכה תהראן. — בפורטגל נבחר הנשיא הראשון כראש הרפובליקה החדשה, אריאנא שמו, שהיה ראש הקטיגורים והוא גוטה לדת הקתולית, וככל זאת מקוה עוד המלך מנואל, שישוב על כסאו.

שונות. באנגליא התחילו לשלוח מכתבים כמכונת הפריחה. — הקציר ברוסיא לא עלה יפה בשנה הזאת מפני הגשם הרב בעת הקציר. כנגלילות רבים יראים מפני רעב ויקרות. — בעיר וורביקארו באיטליא הדרומית שולטת החולירע, כמו בכמה מקומות אחרים באיטליא כשנת החגיגות ותרועת היוכל. כאשר בקשו פקירי העיר לעשות חובתם בשמירת הטהרה, למנוע את התפשטות המגפה הכום אנשי העיר והרגו אחרים מהם ומחצו את הנותרים. האנשים אומרים, כי הפקידים מרחיבים בתוכם את רעל המגפה. — המחמדים בקרטה יוצאים מן הארץ, כי אינם יכולים לעמוד מפני היונים הרודים בהם. — כפיסטבורג באמריקה פרצה שרפה בתיאטרון קינטמוטורפי, בתוך הצפיפה שקמה אצל הסתח נרמסו נשים וילדים, שלשים נפש נהרגו או נשרפו ושבעים נצרכו ונמצאו קשה. — כצרפת הצפינית הכריזו הנשים קונס על כל המזונות, שעלה מחירם. באחד המקומות בא מחנה נשים אל השוק ודרשו שימכרו להן כיצים וחמאה כמחיר שהן עצמן





# רמת המצפה

## יהודי וויז במספרים.

סימן יפה הוא לישראל בזמן הזה, שהם נוטים כבינוס, להתקבץ בקבוצים גדולים, תחת שבכל ימי הגולה. ראינו נטיה מעציבה בישראל להתפזר ולהפזר. מסוף ימי בית שני עד העת החדשה שבחרשות שלטת בישראל תאות הפרוד וההתפוצצות. גלו ישראל מאיו מדינה לא התבנסו במדינה אחרת בקבוצים גדולים, לא באו אפילו לעיר אחת המונים המונים, אלא כל שנים שלשה יהודים הלכו לעיר אחרת ובן נתפזרו בכל עיר ועירה ובכל כפר וישוב. בכל ימי גלותנו הארוכה לא מצאנו כשום מדינה קהלות ענקיות כמו שישנן בדור האחרון הזה. כזו שבני-יורק, בווארשא, בווינה, בבודפשט, בכרלין, בארסה, בלנדון, במשיקאנה, בסאלונקי, ובירושלם. דומה שנשנתנה טבע העם, רוח הדרשה באה בקרבנו נלאה כבהדותו, רוצה הוא להתרבו ולישוב להיות חיי צבור גדול, כבשנים קדמוניות. כל הקהלות הגדולות הנילו, שכמותן לא ראינו בהיסטוריה מימי אלכסנדריה עד הדור הזה, נקבצו לעינינו. בעין קבוצ גליות אנו רואים, ובעין נחמה יש לנו בזה: אם מאס העם בפזרו והוא רוצה בכינוס, איך יחפזן גם להתכנס אל ארצו כבוא השעה הראויה.

ראוי לדעת את פרטי הקהלות הגדולות, שהן היוזן הדש בהיסטוריה, זה עתה יצא לאור השבון סטטיסטי של העיר וויז משנת 1909 וממנו יש להוציא את החמר הנוגע ליהודים.

יהודים דרים בכל חלסי העיר וכמעט בכלם יש להם בתי תפלה ורבנים או מטיפים ומגידים. אך המחוז השני נחשב לרבע יהודי, כי שם יושבים רוב היהודים אשר בוויז ואמנם הכא שמה ירניש עצמו כמו בעיר יהודית גמורה. מספר בתי התפלה של היהודים בכל העיר מאה, לא פחות ולא יותר (לפי הרשימה) כמעט מחציתם במחוז השני. מהם 47 בתי תפלה קבועים קנין הקהלה כלה ויתרם עודם קנין הפרד, אבל עתידים גם הם להיות קנין הקהלה. בראש הקהלה עומדה מועצה של 36 פרנסים ובראשם הנשיא הישישי דיר אלפרד שטרן, שזה עתה הוגנים יום הולדתו השמונים. על עניני הדת ממונים רב ראשי (דיר משה גידמן), המשנה רבנים ושני דינים, מלכה הרבנים והמטיפים והמגידים ומויץ, הממונים מאת בתי הכנסת שאינם קנין הקהלה. הכנסות הקהלה עלו בשנת 1909 לסך 3,590,160 כתר ובתוך זה 1,393,960 כתר ממס קבוע, המוטל על המשנה ועשירים אלה בעלי בתים, המוחזקים כאמידים או עשירים. ההוצאות עלו לסך 3,337,900 כתר ובתוך זה 59,150 שנתנה הקהלה תמיכות לבתי תפלה של הפרד. הקהלה מחזיקה מאה מורי דת בבתי-ספר לעם ולאזרחים ובשלמה להם 282,100 כתר, קפת בתי של העיר משתתפה בזה רק בסך 43,065. את ביהמ"ד לרבנים תומכה הקהלה בסך שמונת אלפי כתר לשנה. לצרכי הדת מוציאה הקהלה 650,600 כתר, לצרכי בתי-ספר וחנוך 375,600 כתר, לתמיכת עניים מוציאה הקהלה 1,089,500 כתר, 751 מוסדי צדקה נמצאים ביד הקהלה, שקרנם עולה לסך 14,200,000. כשנה שעברה בנתה הקהלה מרחץ ומקוה כשר הדש ובית יתומים וקנתה בית קברות חדש ביותר ממיליון כתר. ממוסדי הקהלה הגדולים יש להזכיר את בית-החנך החרשי-אלמים בעל שבע מדרגות ובהן אחד עשר מורים, המגדלים 59 נערים, 42 נערות ובהם 63 חנם. הקהלה מוציאה על זה 54218 כתר. בבית החנך העורים של הקהלה בעל שלש מדרגות ישנם 15 מורים וארבעים ילדים וילדות, רק המשנה מהם מגודלים חנם. הקהלה מוציאה על זה 3600 כתר, בבית החולים אשר לקהלה ישנן 170 ממות. בשנת 1909 החזיקה בו 1116 גברים חולים, מלבד 1233 נשים חולות. אלה שבבו שם בקביעות, מלבד 15,695 איש, שכאו בכל יום להתרפא. הקהלה מוציאה עליהם כארבע מאות אלף כתר. והויץ מזה יש ליהודים ארבעה בתי חולים, המרפאים גם עניים חנם ומקבלים תמיכה מן הקהלה. יש עוד בית החזקת חולים החוזרים לאיתנם לנשים

וילדים עניים. בבית היתומים של הקהלה מיסוד מקס שפרינגר ישנם 52 יתומים. זה עתה נפתח בית יתומים שני ע"י דוד ריטר פון גוטמאן, מלבד בית היתומות של גוטמאן, המחזיק שבעים ילדות. בבית אסף נערות, שנוסד ע"י חברת הנשים היהודיות על שם הקיסרית אלישבעת ישנן 61 נערות הלומדות מלאכה ונותנים להן שם כל צרכן. שם יש גם דירות לנשים פועלות. חברת הנשים "פעריענהיים" משלחה בכל קיץ חמש או שש מאות ילדים וילדות חלשים אל השרדה להשיב נפשותם. ישנה גם חברה לגדל בני יהודים למלאכה, המחזיקה בני עניים על חשבונה אצל בעלי מלאכה ונותנה לקצתם כל צרכם ולקצתם רק דירה.

החברה הזאת החזיקה בשנת 1909 תחת הסותה 778 הניכים והוציאה עליהם כששים אלף כתר. החברה להמציא משרות לפועלים ולמבקשי עבודה, מיסוד ה' בני-ברית' המציאה בשנה הזאת משרות ומשכרת 38088 איש ואשה.

מספר ילדי היהודים בבתי-ספר לעם ולאוחרים היה בשנת 1909 17,895. מספר המורים היהודים היה 73 והמורות 52, ויש להעיר שמספר המורים והמורות הולך ונגרע משנה לשנה, בעוד שמספר התלמידים הולך ורוב. מלבד תלמידי בתי-הספר הכלליים היו 712 תלמידים ותלמידות בבתי-ספר פרטיים. בבית מקלט לילדים יהודים (קינדערהארטע) היו 156 ילדים 52 ילדות. בנני ילדים היו 1165 מילדי היהודים. בגמנויות למדו 2071 תלמידים, בגמנויות ריאליות 314, בבתי-ריאליים 1664, בליציאוס הפשי 31. בבתי גבוהים לנערות למדו 1130 נערות. בבתי חנוך מורים ומורות אין אף יהודי אחר, כי אין ממנים עוד יהודים למורים אף בבתי, שכל תלמידיהם יהודים. כאוניברסיטה הווינית למדו 2281 יהודים. מאלה במחלקה למשפטים ולחקי הממלכה 962, לרפואה 601, לפילוסופיה 628 בבית הלמוד הגבוה למבניקה 794, בבית הלמוד הגבוה לעבודת האדמה 37, בכימיה הגבוה לרבנים 26, באקדמיה לאמנות היפה 18, בבית הלמוד הגבוה לרפואת בהמות 38, באקדמיה להוצאת סחורות 133. מלבד אלה למדו 56 תלמידים יהודים במיז בים כלליים, להוסיף לקח להניכי פועלים. בבתי-לואפים 2, בבתי לבנינים ולמכונות 1, בבתי לכריכת ספרים 29, להרטים (דרעקסלער) 3, לאלקטרו-מכניקים 44, לצורפים 99, להייטים 51, לפרינים (קירישנער) 56, לעושי מכוונות 24, ליוצקי מתכת, לעושים ככל מתכת ולמסגרים 26, לרצענים 61, למרפדים (אפפעציערער) 67, לעושי ארנקות 10, להרשי עץ 22, לאורגים ורוקמים 22, לעושי שינים 33, למרפסים 21, לגלבים 11, למלצרים 9, לפוטוגרפים 6, לפחחים 16, למתקני שעונים 21. בבתי לתופרות והייטות למדו 227 נערות, לעושות מנבעות לנשים 153. באקדמיה לסוחרים למדו 926 בני יהודים, 72 נערות. בבתי של חברת הסוחרים למדו 930 בני יהודים, 23 נערות. בבתי שר יהודים למסחר למדו 642 בני יהודים, 685 בנות יהודים. כאלה לא נחשבו עוד כל בתי של הפרד והאגודות בע"מ.

מזה נראה, כי הרבה מאד ידאגו היהודים לחנוך בניהם, לעשותם לאנשים. אבל כמובן אין בכל מוסדי החנוך הריבים ההם אף אחר, אשר יגדל את בני היהודים גם ליהודים. כל בני אחינו אלה מהונכים ברוח העם השליט בעיר הגדולה ונעשים לאישכנזים גמורים, בלי כל רגש יהודי ובלי דעת את עמם. אין איפא כל פלא, שירבו כל כך התלמידים האלה להמיר דתם כבואם כאנשים. הם רוצים להיות לאישכנזים שלמים, שלזה הכינום הוריהם מילדותם. ולפי שאין אישכנזים בלי הדת הנצרית הם משלימים את החסרון בעצמם. הם רואים, שאין העם השליט מודה בשקר המוסכם של אחינו: "אישכנזים בני דת משה" ורק פלא הוא, שאין מקרי ההמרה מתרבים משנה לשנה, אלא אדרבה מתמעטים קצת. בשנת 1905 המירו דתם 577 יהודים ויהודיות, בשנת 1906—643, בשנת 1907—556, בשנת 1968—566 ובשנת 1909—541 והגרים הולכים ומתרבים. בשנת 1905 נוספו 72 גרים ובשנת 1909—96. ד"ר ש. ה'

## עיון בספרים חדשים.

שמאי חלמניקוב: פסיעה ראשונה ועוד, ציורים וספורים. הוצאת "התהיה".

ספרותנו העברית כנלציה עדיין עניה היא מאד והופעת איזה ספר עברי, שנכתב בכשרון פהות או יותר, משמח את כל המתעניינים בתחית ספרותנו. ביחוד עלינו לקבל בשמחה את הספר "פסיעה ראשונה", לספר הזה נבנסו כשנים עשר ספורים וציורים, שכמעט כלם לקוחים מן החיים וכתובים בכשרון רב. אמרתי "כמעט", כי רק שנים שלשה דברים הם בינוניים, אבל הרוב מראה שיש לנו דברים עם בעל-כשרון גדול.

אף שמר חלמניקוב כתב ציורים ריאליים מעולם המציאות, היינו דברים, שאירעו כבר או יכולים לארע בכל זמן ובכל מסום שהוא, אבל כתובים הם לא באותה הריאליות היבשה, שאיננה נותנת אלא זה שכל אדם רואה, עינו של המחבר תפסה הרברים היותר סמויים מן העין ומסר אותם לנו במחול של אימן. אראה בזה על שני הספורים הראשונים ומה אפשר ללמד על השאר.

הציור הראשון מתאר צייר, ששנים אחדות עבד על ציורו וברצותו להוציאו לרשות-הרבים נפלה עליו פתאם איזו אימה, כי מאד הכיבה היתה עליו יצירתו, ורא שמת יחממו בה אנשים, אשר לא ירעו לערך אותה כמוהו. לכאורה אין כאן טרגדיה ואין כאן פרובלמה. אבל קראו נא את הציור הזה, כמה הן כמה יופי הישפיע על זה המחבר. גם רעיונות עמוקים הביע פה ושם. ביחוד אומן הוא לתאר את המבע, והסגנון כמה עשיר הוא. ויען שהוא מתאר צייר אימן, ממילא מובן שהמבע צריכה להביא אותו לידי התפעלות. הנה למשל הנכור מתעורר מתוך הלמו הנעים:

... עם צפצוף הצפרים לקראת הקרנים הראשונים אלה שליחי הבלה הצעירה, השמש הצחקנית, אשר הופיעה על ראשי ההרים, כלה כהירה והוגנת וברכת "צפרא טבא" לחתנה, היקום, בפה — פקה את עיניו, נבוך ומלא השתוממות, כמי שמתפכה פתאם משכרן ארוך, התחיל מתכונן סביבו בעינים תועות במבקשות מה והרגיש שאיזה דבר יקר וחביב אכד לו, איזה חיים נפלאים וסודיים נפסקו כאמצע, אולם לאט לאט שבה אליו רוחו, ויקס ויתמתח ויפקק פהוק ממושך לתוך האור המבושם.

עד שהוא עומד ומשתחרר מרשמי הלילה וחלומותיו, הונג לו בינתים היקום כרום פאר את חג חתונתו עם כלתו הנאה והעשירה, המתרפקת עליו בנשיקות רבות וחמות... בתוך הלל עולמו משתפכת מנגינת תזמרת בעלי-כנף באיזו מתיקות פלאית; גלי הנחל, שכרוי החדוה, יוצאים במחולות לפי המהט הקונצרט, שיוכחים מרוב התלהבות את אכזריות דוחציהם, ההפים המפילים בהם תמיד הללים הללים, ומתרפקים עליהם ומחבקים ומנשקים אותם בחבה ורעות...

...מרגי זהב מצד הכלה, ורוחות קלילות מצד החתן, מתפזרים על פני השרדה הרחב, המשתרע כיריעה מרוקמת פרחים ומשתכרים בייך רסיסי המל שבגביעיהם...

כמה יפה עולמו של הקדוש-ברוך-הוא! בפנימיות נפשו מרגיש הוא את יפיו ויפעתו של התבל ומלואו ומתחיל מקנא ביצורו. רכוננו שד עולם, רק לרנע מסור לידי את מבחולך! מה נהדרה היא היצירה, אין דבר הסה, הכל, הכל יש בה, רק שב וחסתכלת ונהנית..."

רק לאומן אמתי אפשר לתאר זאת. הספור השני "קנאות" הוא, לפי דעתי, מקורי מאד. רגילים אנו תמיד לקרא, כיצד אשה מקנאה כבעלה, מקנאה באשה אחרת, אבל לא שתקנא בילדה קמנה, בבת-חורגת, והקמנה שתקנא באה-החורגת, אמנם הדבר מוזר קצת, אבל כפי שמתאר אותו מר חלמניקוב, אי-אפשר לפקפק בזה אף רגע. מוצא אני אותו שהוא היותר מצוין בכל הספורים שבספר. כמה רגש, כמה הסתכלות עמקה יש כאן! ביחוד מתפלא אני על המכניקה של ספור זה. לכאורה יושב הנכור ומתחיל לזכר עברו, אצל אחר היו אפשר יוצאים מזה איזו קטעים בלתי מוכנים, קרעים, אולם אצלו יצא



מעומק לכבי הנני מברך במז"ט את רעי מר משה שענקער פה לארוסו עם מ' רחל פיסטראנג בראדומישל רבתי. מנחם שפעטט יאדלאווא.

את ידידי יקירי מר ישראל גייפפלד בפוטוק ולומי אברך במז"ט ובעושר ובאושר לארוסו עם מ' חנה כ"ץ. משה ליב שוועבער — בערעמיאן. ארשת שפתנו לא נמנע מהביע במז"ט לידינו מר פנחס פינקאס בבוקובסק.

יצחק גרוגה, פנחס גרומן — רישא מקרב לכבי אביע במז"ט לידיד נפשי מר אליהו בעלער בנדרזיסק לחתונתו עם מ' בלהה פילווער בפרישלאן, מז"ט להוריהם.

אלימלך גרציספלד — ליונסק. ממעמקי לכבי וברגשי אהבה וידידות רבה אביע במז"ט לידידי ורעי מר אברהם זאב יוסט בראווא לחתונו עם מ' מלכה ווילקנפלד באולאנוב.

זאב בוטוואלל. הננו מברכים בחבה את רענו היקר מר אברהם קראפק לחתונתו.

עוזר ראזען, זנבל ווידערשפיל — ברלין. אברך במז"ט את ידידי מר אהרן הילינגר בראניוב לארוסו את מ' בלימה שמידט בבויאנוב. משולם ווייטצענער — היטשיסק.

את הזוג הנחמד מר גדליהו מרגלית עם ביג אברך במז"ט וכחיים טובים מאושרים ליום חתונתם. שלום אהרן ראזענטאל — לבוב.

ברגשי כבוד אביע במז"ט לרעי יקירי מר נפתלי ראטענבערג בלימאנוב לארוסו עם מ' בלהה גיטל פרלמן ברזעפיניץ.

משה ישעיה גולדפינגר.

**זוסא הערער**  
ראדויץ  
מאורשים

ארשת שפתי לא אמנע מהביע במז"ט לרענו הנכבד מר נחום ריעזעל לנשואיו. מז"ט לאביו. יוסף נאגלער, ישראל קניגסברג — זאלעשטישיקי. במז"ט חמה אני מברך את רעי הנכבד מר משה פישמן לבאו ככרית האירוסין עם מ' גלדה שיקלר. חיים מנדל ווייסלום — טורקא.

ברגשי חבה ורעות אניש במז"ט ממקור לכבי לידידי ורעי היקר מר משה פישמן בטורקא לארוסו. משה פרייברג — קומרנא.

מלב עמוק אביע במז"ט לרעי היקר מר ברוך עפשטיין בקומרנא לארוסו עם מ' שבע שפריצער בבברקא. אורי פערן — קומרנא.

מסרב לבנו וברגשי אהבה וידידות אנו מברכים במז"ט ורוב אישר ועושר את ידינו המשכיל מר שמואל שכטר פה לחתונתו עם מ' פעפי שווייגה. מז"ט להוריו היקרים. מנדל קורץ, דוד מרגלית — מויסטע.

תזל בטל אמרתי במז"ט ברוב אושר ועושר לב"ד המשכיל מר שמואל שכטר לחתונתו. מז"ט להוריו ולכל המשפחה. משה ווייסמאן — מויסטע.

מעמקי לכבי פנימה הננו מברכים במז"ט את ידינו מר פנחס אוסטנער פה לארוסו עם מ' חנה שרייבער בקומרנא.

פנחס בילליג וצבי רייך — גורדק. ברכה חמה ממרב לבי פנימה במז"ט ורב עושר ואושר אביע לרעי מנוער החרוף וכו' מו"ה יצחק שמואל בהגאון מו"ה פינחס סג"ל צימטבוים שלי"ט אב"ד בגראסווארדיין לחתונתו עם מ' רבקה ראטמאן בליזענסק. יהושע כ"ץ שטערנבלאנץ — קרעניץ.

מעמקי לבי וברגשי ארבה אביע במז"ט לרעי מנוער החביב המשכיל מו"ה יצחק שמואל סג"ל צימטבוים לחתונתו.

אריה ליבוש ראטענבערג — קרעניץ. ברגשי גיל ואהבה הנני מברך במז"ט לרעי האהוב המושלם ח"י"ב מו"ה יצחק סג"ל צימטבוים לחתונתו. שלמה הערבסמ.

את כבוד דודי מר שמואל ראזענבלום ורעיתי בכוכביא ליום דכניסם את בנם מר אליהו לכלולת חפתו עם מ' מירל גאלדפינגר נברך במז"ט ואושר רב ואריבות ימים.

אריה וזיה אסתר ראויידאוויץ — גיעפאדאמיץ. ברוב גיל וחרוה אברך מעומק לכבי במז"ט את ש"ב מר נחום פרינס בסוקולובקא לחתונתו עם מ' שפרה טעגענבוים בואלאזצע. משה ליב ווינד — נובורקא.

במז"ט תעלה לראש יד"ג הרח"ה השלם מוה"ר אלעזר מאינאשים לעלותו על בסא הרבנות בעיר דארנא ווארא. חיים ליב ביטערבאן — איזערין.

אידליות אמיתיות, שחנך קוראן ונהנה וחפץ עוד פעם לקראן ולהנות. והכל כתוב כפסיכולוגיה עמקה.

אלמלי רק הספור הזה כתב מר חלשניקוב, היה כבר די לחשב אותו לבעל-כשרון אמתי ולהיות לו אסירי-תורה בפרט כשמלא ספר שלם עם תמונות כיכ יפות, הרינו צריכים כודאי לקבלו בשמחה, ולנו אין כשנילו ברכה אחרת, אלא זו שהוא מסים כה את הציור הראשון:

...ומסרום הרקיע הסתכלה בו השמש בצחוק של חבה ורצון ושלחה לו ע"י קרני-זהבה כרכה ל"פסיעתו הראשונה" ואנו עוד נוסיף לו: "הלואי שנוכה להנות בזמן קרוב מ"פסיעתו השניה".

דוד ברור.

**רסיסים**

היונים היו הפילוסופים וחוקרי הטבע הראשונים, יען לא הצטרכו ללמוד יונית ולא אישכניות — כן אמר סאפיר; ואני מוסיף, שהתנאים היו גדולים כל כך בתורה יען לא הצטרכו ללמוד גפית ומפרישידי. דברי ימי העולם הם בית-הרין של העולם — כן אמר שילר; אבל ע"פ רוב יצא משם המשפט ע"פ השערות (אינדיציען) בלי עדים.

יש אנשים, שאומרים עליהם, בי לב טוב כהם וכאמת רק עצביהם חלשים — כן אמר עשנבך; על כן מדמים שלכל עני יש לב טוב.

מוסר! צא החוצה ותן לאחד לקח מוסרי ולשני שקל כסף ותראה מי יכבדך יותר — כן אמר רוזנסון האנגלי; מעתה היש להתפלא על מה שהיהודים בזויים כל כך והאנגלים מכובדים?

אלו הבין האדם את סדרי העולם וסודותיו היו החיים קשים לו יותר מאשר עתה בסדרי עולם סתומים וחתומים — כן אמר הכל; וכאמת משוגעים ומאכזרים עצמם לדעת מצויים יותר בחוקרים מאשר בתמימים ובווערים.

העולם הוא בית-כלא, שבכל יום מוציאים בו אחרים למיתה — כן אמר רעלי; ואני מוסיף שמעט דוקנים, המתהלכים בתוכנו, הם אלה, שהחליף המלך את מיתתם במאסר לכל ימי חייהם.

ברוב הלשונות נקבעה מלת ארץ בלשון נקבה, כי כמו באשה כן אי אפשר לדעת גם בארץ כמה ימי חייה — זהו התול ישן ואני מוסיף, שמשום זה החליפו בעלי הדת היהודית, הנוהגים למנות שנותיהם מבריאות העולם, את השם ארץ בשם "עולם", שהוא לשון זכר.

כל העולם הוא בימת תיאטרון ודריו הם המשחקים בו — כן אמר שקספיר; ואני מוסיף שהיהודים הם המביטים היושבים למטה ומחאים כף לכל מה שעושים אחרים, אבל נעלם מהם מה שנעשה לפנים מן הקלעים. ש. מ. ל.

**Israelitisch-theologische Lehranstalt in Wien.**

Das Schuljahr 1911/1912 nimmt Dienstag den 17. Oktober seinen Anfang; die Aufnahme-Prüfungen, zu welchen nur die früher schriftlich Angemeldeten zugelassen werden können, finden Dienstag den 17. und Mittwoch den 18. Oktober statt. Die Vorlesungen beginnen Donnerstag den 19. Oktober.

Wien, Juli 1911.

Der Rektor:  
**Prof. Dr. Adolf Schwarz.**

**הגיון דברי חכמים.**

מורה דרך בכיאר דברי חכמינו בתלמודים ובמדרשות, למצוא את הרעיון האמתי באגרותיהם ובמליצותיהם בדרך מדעי גמור, ונלוה לספר בסיפוי קונטרס הידיעה והבחירה, ובתשובה מספקת על השאלה הגדולה הזאת ע"פ העיון הפילוסופי האמתי. מאת דר. וואלף מיזשעל אב"ד ומטיף בק"ק קימפאלונג בוקאווינא. (הספר מכיל 205 עמודים גדולים.) מחירו 3 כתיים. — להשיגו אצל המחבר Rabbiner Dr. W. MISCHEL Kimpolung (Bukowina).

**המצאה מפריאה.**

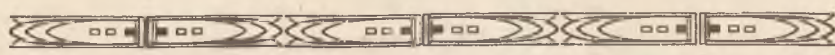
מכונת הכתיבה המאושרת (פאטענט-שרייבמאשינע). נחוצה לכל אדם, נתקלה בכל כדור הארץ. באיתיות גדולות לטניות או עבריות. כתב מהודר ומיטובלל. באחריות לחמש שנים. המחיר נמוך, רק 30 כתר. תשורכבניג D. Reiss & Co Bolechów. הראשון הקנה בעיר אהת מקבל שקוטא 05/06, אם לא יפיק הקונה רצון מן הסוכנה אקבלנה בתורה ואשיב את המסעות עם ההוצאות מיד.

**בעל תפלה**

לימים הנוראים יבוקש בכרלין כבה"כ כנסת ישראל, גראנאריר שטראסע 37. נחוצ לו תעודות מספקות בתור מומחה מוחזק כננינה וביראת שמים. משכורתו 300 מארק והרוצאות, חוץ מנדריס ונדבות בעת קה"ת. לפנות אל ראש הכ"כ: LEIB FEIWEL, BERLIN Neue Königstrasse Nr. 38

**FÜR 50 KRONEN**

1) Meyers Konversations-Lexikon dritte Auflage gebunden gut erhalten Originalband 20 Bände. anstatt 240 Kr. nur 50 Kr Komplett mit 4 Supplement Bände (zusammen 20 Bänder).  
2) Dasselbe vierte Auflage 16 Originalbände komplett anstatt 192 Kr. 50 Kr. durch Admin. „Hamicpe“ Kraków,



**פענסיונאט כשר לתלמידים ארתורקסים בפראג.**

ליהודים חרדים, המבקשים לחנך בניהם חנוך מודרני בבתי-ספר אישכניים ושיגודלו על בדכי התורה והיראה וילמדו גם גמרא תוס' ומפרשים, יסדתי בפראג בית מ"ו. ומזון כשר אפילו למהדרין מן המהדרין, כאשר יעידו עלי אנשים יראים ושלמים כפראג ובחוד הרכ הגאון הצדיק דיד עורענפעלד נ"י האברסק. תלמידים מגליציא ורוסוא ירבישו להם פה את הישפה האשכנזית בנקל. האדרסה עד חרש ספטמבר DIREKTOR M. MANDL, KOLONIALLEITER in Gersdorf bei B. Kaminitz (Böhmen) ומאז והלאה DIREKTOR M. MANDL, PRAG, Ferdinandstr. 23.

**מאפעלטרויבען**

ראפריכא ווייסע, ראטע, געגישט פרי 100 קילא 38 קראנען 5 קילא פאבט-קארט 2.60 קראנען ליפערט מיט נאכ-נארטע אב ריער Henrik Lorber, Obstexport Soltvadkert Pester Com.

**מורה עברית ואשכנזית**

מבקש משרה תמידית בהוראת גמרא חומש ורש"י, תנ"ך עם העתקה אישכנית, כפי חוק הוראת בית הספר (שולמאסינג). לפנות עד י"ה הבעל אל H. Spiegel, Żabie Galizien.



# כשרה זעלכווארען-פאבריק

Salomon Podhorzer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגינישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע בהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת הנוך עם בית דינו.

## Erstes und Grösstes Gramophonhaus JOSEF WECHSLER



Engros & Endetail Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלע אדמיניסטראטאר דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט סארקע, שרייבענדער ענגעל גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט סארקע, ענגעל. 20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער שטעטס אס לאגער דעפערטאדורטילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע. בעסטע אומטויש-פרייזאסאלאגע גראסיס אונד פראקא.

לעמבערג, טעלעפאן 2033/II קראקא, טעלעפאן 461

# כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

## פרי עין הדר.

זה שש שנים, שלקחנו על שגמנו, לחכב האתרוגים מארע ישראל אך ורק מגני ישראל הכשרים ואין זולתם אשר הורתם ולידתם בקדושה ואף כי ברכ עמל ויגיעה רבה ובהזק ממון ודמים הגענו למגמתנו וגם הצלחנו ביה לגרש ממזרי יון הרשעה, המלוכלכים בדם של ישראל מהסתפח בנהלת ר' כי רבים מטובי עמנו ידרשו אך ורק לאתרוגי אי לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ובשנה הזאת הצלחנו לקנות אתרוגים יפים במאד מאד ונמכור אותם כפי הרשימה דלמטה:

אתרוגים בלי פטמות K h	אתרוגים עם פטמות K h
שכמובחרים כל אחד 15.—	שכמובחרים, כל אחד 25.—
מובחרים 7.—	ראשונים 12.—
ראשונים 4.—	שניים 6.50
שניים 2.50	שלישיים 4.—
שלישיים 1.50	שלישיים 2.50

המחירים האלה ביהר את החבישה מעיר לכוב וכלולכים והדמים נשרת את הקונים שלא עימ לקיפ. סוחרי האתרוגים יקבלו הנחה 25% ראבאט. הכל ע"פ מעיק וניג, כי בהאמיסאן לא נתן לשום איש יהי מי שיהי. — אגב אורחא נעורר את קוני יון איי שיזוהו בקנותם בקבוקי יינות מאי, להשניה, כי יהיו העטיקעטיים, הפקקים וההתימה אך ורק מהפירמא שלנו כזה Palästina Handelsgesellschaft, Lemberg כי כבר פרסמנו את שם הזיפן מעיר לכוב, אשר ימכור רוסטער בתור יין איי וישנם לו סוכנים רבים כמו אייכר, קריענ גרינשטיין, אשר ימכרו להמונים בקבוקי יינות כחצי המחיר ובגלל זה יקנו מוזגים רבים, להונות את הכריות מפני כפל הרוח, אשר ימצאו בזוף הזה. לבן הזהרו מהרמאים האלה החטאים בנפשותם לבלי לקנות יינות זיפנים. כי אם אך ורק בקבוקים אריגינאלים מאתנו.

„PALÄSTINA“ HANDELS-GESELLSCHAFT TIEGER & COMP., LEMBERG.

**ספר נפלא**  
**Cudowny Samouczek**  
 Wunderbuch  
 zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache  
 in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)  
 vorgetragen von  
**JOSEF SAS JAWORSKI**  
 Gymnasial-Oberlehrer  
 und **MAJER LAUB**  
 bekannten Pedagogen.  
 Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32  
 grosse Seiten.  
 Preis 1 Krone für beide Teile  
 auch Briefmarken werden angenommen.  
 Bei Postsendungen 10 h. mehr.  
 Zu bekommen bei  
**Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9.**  
 Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine un-  
 gewöhnlich leichte Art die deutsche Sprache  
 im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

**Ritunirter Buchhalter**  
 poln., deutsch. u. hebr. Korrespondent, spricht auch alle 3 Sprachen. Maschinschreiber Stenograf, such. Bureau-Platz- oder Reisenderpostent Ausland wird bevorzugt. Honorar sehr bescheiden. Gefl. Zuschriften an die Administration dieses Blattes unter „Mesugal“.

**דברי ימי היהודים**  
 בשפת אשכנז  
 של גרין, שלשה כרכים מכורים בכריכה נהדרה. הכרך הא' מראשית ימי ישראל עד החרבן. הכרך הב' מהחרבן עד הרמב"ם. הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מחירם המצוי 14 כתרין ואנחנו עשינו חוזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי „המצפה“ והננו מוכרים את שלשת הכרכים למראשו בעשרה כתרין מלבד מחיר המשלוח ה"ה 75.  
 Admin. „HAMICPE“, Kraków.

**ענבים.**  
 גדולים, טובים, מתוקים, העולים על שחקן מלכים, בכל יום חדשים מז הגפנים אני שולח בחבילה בת 5 טילוגרם בעד 3.— כתרין לכל מקום.  
 L. Altneu Versecz 17 (Ungarn).

**הזדמנות טובה.**  
 בע"ב הרוצה למכור ספריו מכל המינים (ש"ס, שו"ע, מפורשים, פוסקים, שו"ת, דרושים, הקידות, ביאורים) לאיש פרטי המבקש לקנות ספרים מאנשים פרטיים לא ממו"ם. יאבה לשלוח רשימת ספריו ולקצוב מחירם בזול. עפ"י הכתבת  
 Benzion Klahr, Jezierzany bei Czortków.

**בקשה!**  
 נגנבו מהקלויז הגדולה דפח טארנאו שני ספרי תורה ונבקש שמי שיש לו איזה חשד או שיכואו למכור לו ס"ת יודיע זאת תיכף עד האדרעספע  
 Verein Klaus, Tarnów.

**„ברזלי“**  
 Sprache als Schrift der Psyche, Neue Theorie der Entstehung der Sprache von ARON MARCUS  
 Preis M. 10.  
 Verlag S. Marcus, Hamburg  
 Schlüterstrasse 79.

**M. Gutwirth, Krakau**  
 MOSTOWA 3.  
 liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. **AUSSER KARTELL.**

**כהא דהתירא עדיף!**  
 כל החפץ לגלח הזקן כהתר ולא כאסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש  
**EXCELENT**  
 כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזמן כרגעים אחרים עצהו"ש. הורא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הבריות. מחיר תבה אחת בתר חצי. שתי תבות שני כתרין וחצי. ע"י נאכנאחמע לא ישולח. בתוכתי עתה.  
**MOSES KATZ**  
 JERUSALEM, Palästina,  
 Poste restante  
 לפנים היה מושבי בלונדון.

**האמעל ורעסטויראציאן כשר**  
 לב"ע"ב יהודים של  
**שלום אהרן ראזענטאל**  
 בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13  
 טעלעפאן נ"ו 1314

**BUCHERLEHRE**  
 Sie brücht, auch Schönschrijft  
 Erhöht Ihr Gehalt.  
 Kaufm. Rechen Kontor-Praxis.  
 Lehrtion 13 A. B. U  
 von Buchverleiher F. SIMON  
 gratis Probe  
 Abtei Brief Uebertricht W. 35.  
 BERLIN

**לראש השנה ויום כפור!**  
 נייעסטע יודישע  
**נאציאנאלע קינסטלערקארטען**  
 אונד אנויכטען פאן ארץ ישראל, וויא אויך אנדערע גליקוואונשקארטען אונד בילעטס אין גרעסטער אויסוואהל צו ביליגסטען פאבריקספרייזען, עמפ"הילט דיא איינציגע גאליצישע לוקסוספאפיער-פאבריק  
**Arnold Fenichel, Tarnów.**  
 פראבע סארטימענטע ווערדען געגע איינצענדינג פאן 3—5 קראנען פארטא-פרייא געליעפערט.